

LUK

Tidigare lärarstudenters syn på lärarutbildningen

*Analys av Lärarutbildningskonventets
alumnenkäter 2017, 2015, 2013 och 2011*

Emil Bertilsson
Uppsala universitet

Föreliggande rapport analyserar alumnenkäter från lärarutbildningen 2011, 2013, 2015 och 2017. Undersökningarna har genomförts av Statistiska Centralbyrån på uppdrag av Lärarutbildningskonventet. Totalt har 28 833 alumner besvarat enkäterna.

Alumnerna är generellt nöjda med den lärarutbildning man har fått. En klar majoritet anger att man kan tänka sig att rekommendera lärarutbildningen till någon annan. Alumnerna anser att lärarutbildningen i hög grad bidragit till att man fått förmågan att förstå och reflektera över sitt uppdrag som lärare, att använda vetenskaplig metodik och ett vetenskapligt förhållningssätt, samt fått kunskaper i de ämnen man ska undervisa i.

Alumnerna anser att lärarutbildningen i mindre grad bidragit till att man fått förmåga att hantera konflikter i sin yrkesroll, att göra bedömningar av elever, samt att använda digitala verktyg i sin undervisning. Man önskar mer undervisning i lärande i en flerspråkig miljö, pedagogiskt ledarskap, samt betyg och bedömning. Alumnsvaren indikerar att det man i första hand saknat i sin utbildning är undervisning som är tydligt kopplad till den yrkesnära praktiken.

De flesta som svarat på enkäterna är i nuläget verksamma som lärare och en klar majoritet anger att man har arbetsuppgifter som stämmer väl överens med den utbildning man fått. Andelen alumner som anger att man har funderat på att byta yrke är hög i samtliga enkätomgångar.

Variationen i svarsmönster över tid är små när det gäller alumnernas bedömning av lärarutbildningens innehåll, och variationen i svarsmönster är stor mellan olika inriktningar på lärarutbildningarna.

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	6
Data och metoder	7
Urval och insamling	7
Enkäternas jämförbarhet över tid	7
Klassificering av lärarutbildningsinriktningar	8
Alumnernas nuvarande arbetssituation	10
En klar majoritet arbetar som lärare	10
Spridda erfarenheter av läraryrket	12
Alumnernas syn på lärarutbildningen och dess innehåll	14
Generella åsikter om lärarutbildningen	14
Utbildningens betydelse för lärarnas yrkesutövning	17
Svarsmönster över tid	17
Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med mest	18
Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med minst	20
Skillnader mellan lärarutbildningsinriktningar	22
Alumnernas syn på lärarutbildningens innehåll	24
Skillnader mellan lärarutbildningsinriktningar	26
Skillnader mellan olika ämnesinriktningar på ämneslärarutbildningarna	29
Avslutande ord	34
Appendix	36

Sammanfattning

I följande rapport presenteras beskrivande data från Lärarutbildningskonventets alumnenkäter som genomförts åren 2010, 2011, 2013, 2015 och 2017. Rapportens framställning har följt uppdragsbeskrivningen som handlade om att beskriva förändringar i enkätresultat 2010-2017 utifrån områdena: a) utbildningens betydelse för yrkesutövningen, b) medverkande individers nuvarande arbetssituation och c) omdömen om utbildningen. I rapporten fokuseras särskilt på åren 2013-2017 då dessa visade sig i högre grad vara jämförbara medan 2011 års enkät används i de fall då den är direkt jämförbar med senare år. 2010 års enkät har uteslutits i analysen då den till så stor del skiljer sig från senare år.

En klar majoritet av de alumner som svarat på enkäterna arbetar som lärare inom ramen för den skolform som utbildningen var inriktad mot, en klar majoritet av alumnerna har också en tillsvidareanställning. Andelen med en tillsvidareanställning ökar också inom samtliga lärarutbildningsinriktningar åren 2011-2017. Det är också tydligt att andelen som säger sig arbeta med sådant som utbildningen var avsedd för ökar ganska markant över åren som undersökts. En något oroande tendens är att andelen alumner som säger sig instämma i påståendet att deras erfarenheter i yrket har fått dem att fundera på att byta karriär är ganska hög (i genomsnitt cirka en tredjedel av alumnerna). Andelen minskar dock något, 2013-2017, bland dem utbildade mot grundskolans senare år/gymnasieskolan samt grundskolans tidigare år. Medan andelen ökar något bland utbildade mot fritidshem samt förskola och förskoleklass.

När det gäller frågan om alumnernas omdöme om utbildningen så kan konstateras att överlag förefaller en majoritet vara nöjda med den utbildning man fått. En indikation på detta är att en tydlig majoritet av de tillfrågade svarar att man definitivt eller förmodligen kan tänka sig att rekommendera andra att studera på lärarutbildningen på samma universitet/högskola som man själv studerat på. Här är förändringarna över tid, 2011-2017, små. Det finns dock tydliga skillnader om man tar hänsyn till alumner med olika lärarexamen. Mest nöjda med sin utbildning är alumner med en examen mot förskola/förskoleklass/grundskolans tidigare år och fritidshem (samt även yrkeslärarexamen som ingår som en egen kategori i 2017 års enkät). Medan alumner med en examen mot grundskolans senare år och gymnasieskolan förhåller sig mer kritiska. Dessa skillnader är också konsekvent framträdande i samtliga enkätomgångar som analyserats.

Denna skillnad i svarsmönster mellan olika lärarutbildningsinriktningar återkommer även när alumnerna ombeds ta ställning till olika innehållsaspekter av lärarutbildningen. Generellt kan man säga att alumner med examen mot grundskolans senare år och gymnasieskolan förhåller sig mer kritisk till i stort sett alla innehållsaspekter i lärarutbildningen som behandlas i enkäterna.

Bland alumnerna anser man att lärarutbildningen i hög grad bidragit med kunskaper och förmågor som hjälpt dem: *Att förstå sitt uppdrag utifrån skollag, läroplaner, internationella konventioner etc., Att använda vetenskaplig metodik och ett vetenskapligt förhållningssätt, Att reflektera över*

sin roll som förskollärare/lärare i undervisningssituationen och Kunskaper i de ämnen (inriktningar/områden) som ingick i utbildningen. Däremot ansåg man att lärarutbildningen i låg grad bidragit med bland annat följande förmågor och kunskaper: Att förebygga och hantera konflikter, Att göra bedömningar av elevers arbeten, Att ha ett professionellt förhållningssätt gentemot föräldrar och vårdnadshavare och Att använda digitala verktyg och att ta hänsyn till olika mediers och digitala miljöers roll i den pedagogiska verksamheten.

När det gäller olika områden av relevans för läraryrket och dess förekomst i lärarutbildningen anger alumnerna att undervisningen inom följande områden inte varit tillräcklig: *Undervisning och lärande i en flerspråkig miljö, Prov och betygssättning, Pedagogiskt ledarskap och bedömning och Dokumentation och bedömning.* Dessa framträder i samtliga enkätomgångar som de områden där andelen alumner som anser att undervisningen varit otillräcklig är stor. Dock sker vissa förändringar över tid, exempelvis minskar andelen som ser en avsaknad av undervisning inom området prov och betygssättning medan andelen som ser en avsaknad av undervisning inom pedagogiskt ledarskap och konflikthantering ökar något. Även här finns tydliga variationer mellan alumner med olika lärarexamen där inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan generellt är mer kritiskt inställda.

Avslutningsvis bör påpekas att den generella bilden är att en klar majoritet av de tillfrågade är nöjda med stora delar av sin utbildning men påpekar avsaknaden av vissa centrala områden (som nämnts ovan). En andra slutsats som är värd att reflektera över är de små variationerna över tid. Svarsmönstren är i stort sett lika i de olika enkätomgångarna och den kritik som framförs ser i stort sett likadan ut. En fråga som uppenbarar sig är naturligtvis om dessa mönster kommer återupprepas framöver när alumner som fått sin examen från 2011-års lärarutbildning får möjlighet att svara på enkäten. Uppenbart är att den värdering av lärarutbildningen som görs av alumnerna ser väldigt olika ut beroende på vilken examensinriktning man har, dvs. både bedömningen av värdet av den utbildning man gått och hur man ser på förekomsten av olika innehållsområden i utbildningen, ser olika ut bland olika grupper av alumner.

Inledning

I följande rapport presenteras analyser av de läraralumnundersökningar som genomförts åren 2017, 2015, 2013, 2011 och 2010 med hjälp av enkäter. Syftet med enkäterna (såsom det formulerats i de missivbrev som följt med utskicket) har varit att mäta kvalitén på utbildningen genom att låta tidigare studenter, det vill säga alumner, bidra med sina åsikter om utbildningen. Frågorna i enkäterna har i huvudsak bestått av dels diverse teman rörande de kunskaper och/eller förmågor kopplat till läraryrket som lärarutbildningen bidragit till enligt alumnerna och dels frågor om olika innehållsaspekter i utbildningen. Därutöver innehåller enkäterna ett antal frågor som berör alumnernas nuvarande arbetssituation. Fokus i denna rapport har varit att med beskrivande data jämföra resultat i ovan nämnda undersökningar avseende följande områden som kan kopplas till de olika teman som ingår i enkäterna¹:

- Alumnernas nuvarande arbetssituation
- Alumnernas syn på lärarutbildningen utifrån följande underteman:
 - Allmänna synpunkter på lärarutbildningen
 - Utbildningens betydelse för yrkesutövningen
 - Åsikter om lärarutbildningens innehåll

Inom ramen för dessa teman har följande frågor behandlats: Hur ser förändringar över tid ut avseende de olika frågeområdena? Inom vilka frågeområden ser vi de *största* förändringarna över tid? Vilka skillnader framträder mellan olika lärarutbildningar (i huvudsak inriktade mot olika stadier i skolväsendet)? Förändras skillnader i svarsmönster mellan olika lärarutbildningar över tid?

Innan dessa olika frågor och teman behandlas i resultatavsnittet nedan följer en kortare genomgång av dels insamlingsmetod, kohorter som ingår i studien och de bearbetningar som gjorts för att kunna göra jämförelser över tid.

¹ Framställningen följer den uppdragsbeskrivning som lämnats från Lärarutbildningskonventet. I denna anges specifikt att jämförelser mellan lärosäten vad gäller svarsmönster ej ska göras, därför ingår inte denna typ av analyser i föreliggande rapport.

Data och metoder

Urval och insamling

Statistiska Centralbyrån (SCB) har varit ansvariga för utskick och insamling av alumnenkäterna. Urvalet har bestått av lärarstudenter som examinerats från en svensk lärarutbildning cirka 2-3 år innan aktuell undersökning, det vill säga två examinationskullar (undantaget är 2011 då enbart ett examinationsår ingår som urvalsram).² Antalet svarande respektive år och fördelningen över lärosäten framgår av tabell 4 i appendix. Någon bortfallsanalys kommer inte att göras här utan bortfallet har hanterats och analyserats av SCB. Svarsfrekvensen har dock varit relativt hög. Det sammanlagda antalet svar i respektive enkätomgång framgår av tabell 1 nedan. Vi ser en vikande trend vad gäller andelen svarande från 2011 till 2017, men kan knappast anses nå kritiska nivåer. Svarsfrekvensen varierar även en del på lärosätetsnivå. År 2017 har exempelvis det lärosäte med lägst andel svarande en svarsfrekvens på 33 procent medan den högsta svarsfrekvensen ligger på 45 procent.

I de tabeller som SCB redovisat och som använts i föreliggande analyser har dock en uppräknings av antalet individer skett med hjälp av en viktberäkning. Detta innebär att det svarsantal som använts kommit att motsvara den population som ingår i rampopulationen.

Tabell 1: Antal och andel svarande respektive enkätomgång.

	2017	2015	2013	2011
Svarsfrekvens	40,1%	43,6%	53,8%	62,0%
Antal svarande	6 815	6 366	10 800	4 852

Enkäternas jämförbarhet över tid

Alumnenkäterna är till stora delar jämförbara över tid både vad gäller innehåll, teman, frågor och svarsalternativ samt de populationer som enkätundersökningarna bygger på. Särskilt gäller detta de tre senaste årgångarna, det vill säga 2017, 2015 och 2013 års enkäter. År 2011 ingår till stora delar samma frågebatteri men en annan likert-skala³ har använts för majoriteten av de svarsalternativ som ingår i enkäten vilket gör en direkt jämförelse med senare år svår.

En översikt över frågor och deras jämförbarhet i de olika enkätomgångarna finns i tabell 5 i appendix. Den huvudsakliga strategin i analysarbetet har varit att fokusera på jämförelser mellan år 2017, 2015 och 2013 eftersom dessa årgångar är direkt jämförbara. Vad gäller 2011 så har enkätfrågorna använts som är direkt jämförbara med senare år, i övrigt lyfts resultat från denna enkät in enbart om det visats sig finnas stora skillnader i svarsmönster i en eller flera frågor. 2010 års alumnenkät har utelämnats helt i det följande (med enstaka

² För 2017 års alumnuundersökning lärarstudenter examinerade läsåren 2013/2014 och 2014/2015. För 2015 examinerade 2011/2012 och 2012/2013. För 2013 examinerade 2009/2010 och 2010/2011. För 2011 examinerade 2008/2009.

³ År 2011 har använts en 5-gradig likert-skala från "Mycket hög grad" till "Mycket låg grad" och därmed ett mittenalternativ. I de senare enkätomgångarna används istället en fyragradig skala.

undantag), främst på grund av att den till sitt frågeinnehåll skiljer sig mer från de senare åren samt att det är ett klart färre antal individer som ingår i denna årgång. Eftersom den i tid ligger nära 2011 års enkätundersökning är troligtvis skillnaderna mellan dem dessutom försumbara.

Klassificering av lärarutbildningsinriktningar

En del av jämförelserna i analyserna nedan bygger på variationer i svarsmönster mellan olika lärarutbildningsinriktningar. För att åstadkomma en jämförelse över tid mellan olika inriktningar så har en gemensam klassificering som fungerar på samtliga enkätår skapats. Tilläggas bör att jag ej haft tillgång till enkätens rådata vilket innebär att jag varit hänvisad till de klassificeringar och färdiga korstabeller som skapats av ansvariga för enkätinsamlingen.

Lärarutbildningar är av tradition svårklassificerade eftersom de innehåller flera olika inriktningar – både vad gäller nivåer i skolsystemet som utbildningen förbereder för och dess olika ämnesinriktningar – och som en konsekvens av att lärarutbildningarna reformerats ett flertal gånger de senaste 30 åren. I de här aktuella alumnundersökningarna ingår dock enbart lärarstudenter som examinerats från den lärarutbildning som var verksam 2001-2011, undantaget är de studenter som läst en kompletterande pedagogisk utbildning och ingår i 2017 års enkätomgång som påbörjat sina studier efter att 2011-års lärarutbildning införts. Detta får även vissa konsekvenser för sammanslagningen som syftar till jämförelser över tid och medfört att en relativt grov kategorisering använts för att åstadkomma jämförbara grupper. I de avsnitt där svarsmönster hos olika lärarutbildningsinriktningar analyseras så används en indelning i följande inriktningar (en översikt över hur klassificeringen skapats finns i tabell 6 i appendix):

- *Fritidshem*
- *Förskola/Förskoleklass/Grundskolans tidigare år*
- *Grundskolans tidigare år*
- *Grundskolans senare år/Gymnasieskolan*
- *Yrkeslärarexamen (endast 2017 års alumnenkät)*

Som framgår ovan ingår kategorin Grundskolans tidigare år i två grupperingar, dels som en egen kategori och dels tillsammans med Förskola och Förskoleklass. Detta till följd av att dessa grupperats tillsammans som en kategori i de tabelldata som redovisats. Studerar man vilka stadier i skolväsendet dessa individer arbetar i framgår dock att kategorin förskola/förskoleklass/frundskolans tidigare år i huvudsak fångar individer som arbetar i förskola och förskoleklass.

Utöver detta görs i rapportens avslutande del en jämförelse mellan olika ämnesinriktningar, i denna del ingår då enbart lärarutbildningar med inriktning mot grundskolans senare år respektive gymnasieskolan. Dessa har grupperats på följande vis:

- *Engelska*
- *Historia*
- *Idrott och hälsa*
- *Matematik*

-
- *Naturorienterande ämnen*
 - *Praktiskt - estetiska ämnen*
 - *Samhällsorienterande ämnen*
 - *Språk*
 - *Svenska/Svenska som andraspråk*
 - *Yrkesämnen*

Alumnernas nuvarande arbetssituation

En klar majoritet arbetar som lärare

Av de läraralumnerna som svarat på enkäten arbetar en klar majoritet som lärare vid tiden för enkätens ifyllande. Åren 2013 till 2017 ligger andelen av de svarande som arbetar som lärare på mellan drygt 82 procent (2013) till knappt 85 procent (2017). 2011 års enkät går här ej att använda som en jämförelse, i denna anges enbart alternativet "Arbete" som sysselsättning och det går därmed inte att utläsa om detta arbete utförs på skola eller inom annan bransch på arbetsmarknaden. I de senare enkätomgångarna har detta svarsalternativ preciserats med svarsalternativet "Arbetar inom skolverksamhet". Det är svårt att veta om det här föreligger någon skevhet i urvalet av de som svarat respektive de som ej svarat på enkäten. Det är möjligt att benägenheten att svara på enkäten varit större bland de som faktiskt arbetar inom skolan vilket kan ha påverkat dessa siffror.

Om vi jämför skillnader mellan olika lärarutbildningsinriktningar så framstår vissa tydliga mönster. Störst andel som anger att de arbetar inom skolverksamhet finner vi bland utbildade för *fritidshem* (91 procent 2017) medan minst andel finns bland alumner utbildade mot grundskolans tidigare år (81,8 procent 2017). Däremellan finner vi förskola och grundskolans tidigare år (85 procent) och grundskolans senare år och gymnasieskolan (86 procent). Dessa siffror förefaller vara likartade vid jämförelser bakåt i tiden. Andelen som arbetar inom skolverksamhet ökar något 2013 till 2017 (cirka fem procentenheter) bland alumner med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan. Men det är svårt att säga om detta är ett resultat av skillnader i urval mellan åren.

Tilläggas bör också att få av alumnerna anger att de är arbetslösa, 2017 mindre än en procent av de tillfrågade. De som inte är i arbete anger istället att de är tjänstlediga, föräldralediga eller sjukskrivna, ett fåtal ägnar sig även åt studier av något slag.

En möjlig indikation på att arbetsmarknaden för lärare förändrats under den tidsperiod som studeras här är att andelen av alumnerna som har en tillsvidareanställning ökar och andelen lärare med en tidsbegränsad anställning minskar (se tabell 7 i appendix). I 2011 års alumnenkät angav drygt 21 procent att de hade en tidsbegränsad anställning, en andel som minskat till 13,7 procent 2013, 5,1 procent 2015 och 2,5 procent 2017. På motsvarande vis har andelen alumner med en fast anställning ökat till att omfatta drygt 96 procent i 2017 års enkät.

Tabell 2: Andel av alumnerna som arbetar inom skolverksamhet eller motsvarande.

	2017	2015	2013
Samtliga alumner	84,6	83,7	82,3
Fritidshem	91,0	88,0	87,3
Förskola/Förskoleklass/Grsk tidigare år	85,1	84,2	83,0
Grundskolans tidigare år	81,8	82,2	82,3
Grundskolans senare år/gymnasieskolan	86,4	83,3	81,8

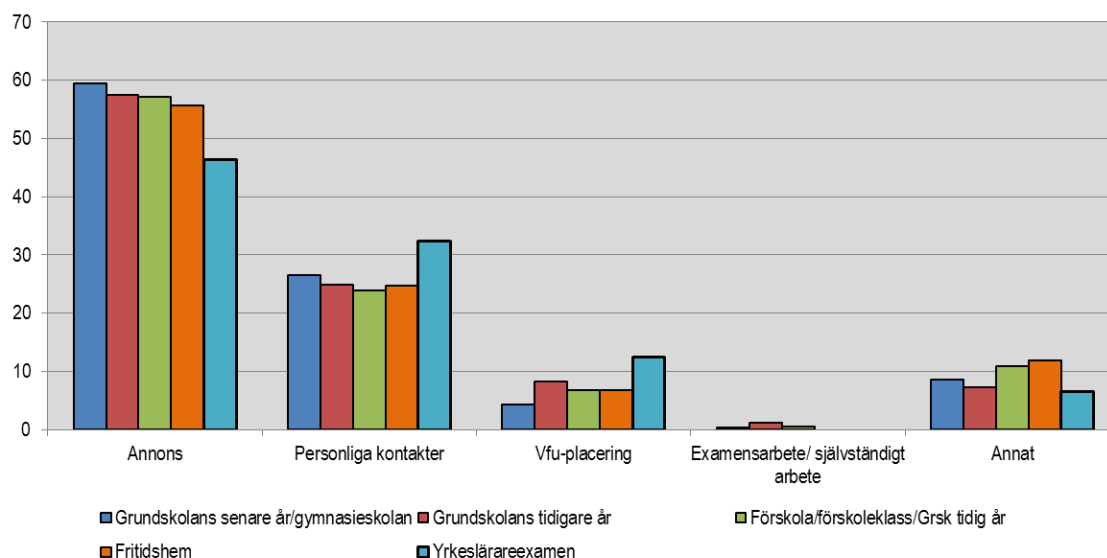
Som en fördjupning av alumnernas situation på arbetsmarknaden kan även hänsyn tas till i vilken mån man arbetar inom den verksamhet som utbildningen var avsedd för. Störst ”matchning”, om vi tar 2017 års enkät som referenspunkt, finner vi bland de med en utbildning mot grundskolans tidigare år och förskola/förskoleklass/grundskolans tidigare år (se tabell 3 nedan). Något lägre är dessa siffror bland de utbildade mot fritidshem samt grundskolans senare år/gymnasieskolan. I det senare fallet kan man misstänka att detta har att göra med att man undervisar i ett eller flera ämnen som man inte har utbildning för. En intressant notering är dock att andelen som säger sig arbeta med sådant som utbildningen var avsedd för tenderar att öka ganska markant över åren som enkäten genomförts.

Tabell 3: Arbetar du inom den verksamhet för vilken utbildningen var avsedd?

	Ja, helt eller till största delen				Uppgift saknas
	Ja, helt eller till största delen	Ja, delvis	Nej, inte alls	Uppgift saknas	
2017					
Fritidshem	76,1	21,0	2,9	0,0	
Förskola/Fsk.klass/Grsk tidigare år	88,3	9,6	1,6	0,5	
Grundskolans tidigare år	89,1	8,8	1,7	0,4	
Gr.sk senare år/Gymnasieskolan	78,1	18,2	3,2	0,5	
Yrkeslärarexamen	82,0	10,7	5,5	1,8	
2015					
Fritidshem	85,4	11,9	2,7	0,0	
Förskola/Fsk.klass/Grsk tidigare år	87,1	11,5	1,0	0,4	
Grundskolans tidigare år	78,9	15,0	5,6	0,5	
Gr.sk senare år/Gymnasieskolan	74,9	20,6	4,2	0,3	
2013					
Fritidshem	69,0	19,4	10,1	1,5	
Förskola/Fsk.klass/Grsk tidigare år	79,5	17,7	2,4	0,4	
Grundskolans tidigare år	63,2	28,6	7,8	0,5	
Gr.sk senare år/Gymnasieskolan	73,1	21,2	5,1	0,6	
2011					
Fritidshem	69,1	30,9	0,0	0,0	
Förskola/Fsk.klass/Grsk tidigare år	61,7	33,1	4,8	0,4	
Grundskolans tidigare år	51,5	37,3	10,0	1,2	
Gr.sk senare år/Gymnasieskolan	74,5	20,5	4,4	0,6	

Inträdet på arbetsmarknaden har för de allra flesta som svarat på enkäterna gått via annonser. Mellan 55 och 60 procent av de svarande inom de olika lärarutbildningskategorierna har svarat att de fått sin anställning via annons. Undantaget är alumnerna med en yrkeslärarexamen. Bland dessa anger en klart lägre andel, 46 procent, att man sökt sin tjänst via annons medan drygt 32 procent fått sin anställning via personliga kontakter. Andelen bland övriga alumner som använt personliga kontakter är klart lägre men omfattar dock en ansevärd andel, runt en fjärdedel. Bland de med en yrkeslärarexamen är det också en större andel (drygt 12 procent) som fått sin tjänst via sin VFU-placering. Bland övriga lärarutbildningsinriktningar ligger denna siffra mellan drygt 8 procent bland grundskolans tidigare år ner till drygt 4 procent bland alumner med en inriktning mot grundskolans senare år/gymnasieskolan.

Diagram 1: Hur fick du din nuvarande anställning? Resultat från läraralumnundersökningen 2017.

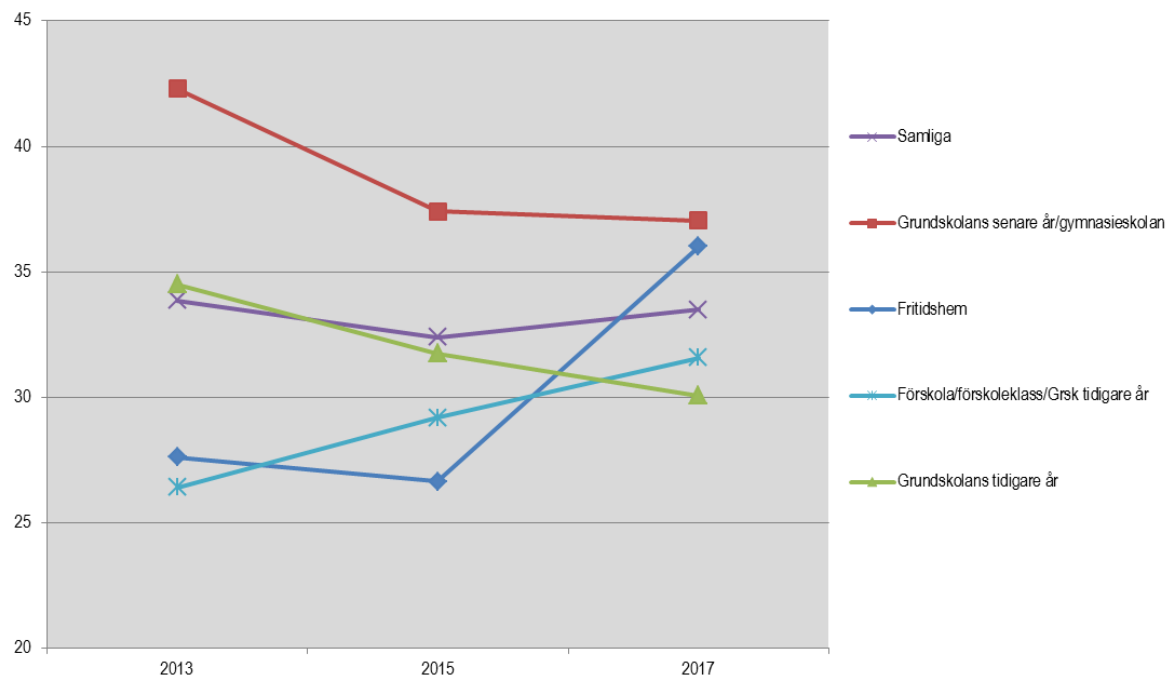

Spridda erfarenheter av läraryrket

Ovan kunde vi konstatera att en stor andel av de alumner som svarat på enkäterna är verksamma inom skolverksamhet på något sätt. Bland de som inte är verksamma som lärare är också en stor andel antingen tjänstlediga, föräldralediga eller sjukskrivna vilket innebär att det finns chans att de kommer återvända till arbetet som lärare.⁴ Dock pekar diagram 2 nedan på att en stor mängd har erfarenheter som fått dem att fundera på att byta karriär. Störst andel som haft sådana betänkligheter finner vi bland alumner med en inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan. Trenden över tid är också intressant. Andelen som svarar att man funderat på att byta karriär minskar över tid (2013–2017) hos de verksamma inom grundskolans senare år och gymnasieskolan samt grundskolans tidigare år medan denna grupp ökar hos de med inriktning mot förskola, förskoleklass och grundskolans tidigare år. För fritidshemsinriktningen ser vi en kraftig ökning som sker mellan enkätomgångarna 2015 och 2017. Med utgångspunkt bland de som svarat på 2017 års enkät kan vi konstatera att inom samtliga inriktningar har minst 30 procent av alumnerna svarat att de funderat på att byta karriär. Även om skillnaderna mellan de olika inriktningarna jämnats ut så är denna grupp störst bland de med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan medan den är lägst bland de med inriktning mot grundskolans tidigare år.

⁴ I 2017 års enkätundersökning anger exempelvis 61 procent av de som inte arbetar inom skolverksamhet att de är antingen tjänstlediga, föräldralediga eller sjukskrivna. 28 procent arbetar inom annan verksamhet, 6 procent studerar och knappt 3 procent är arbetslösa.

Diagram 2: Andel alumner som svarat "Instämmer helt" eller "Instämmer till stor del" på påståendet "Mina erfarenheter i yrket har fått mig att fundera på att byta karriär".

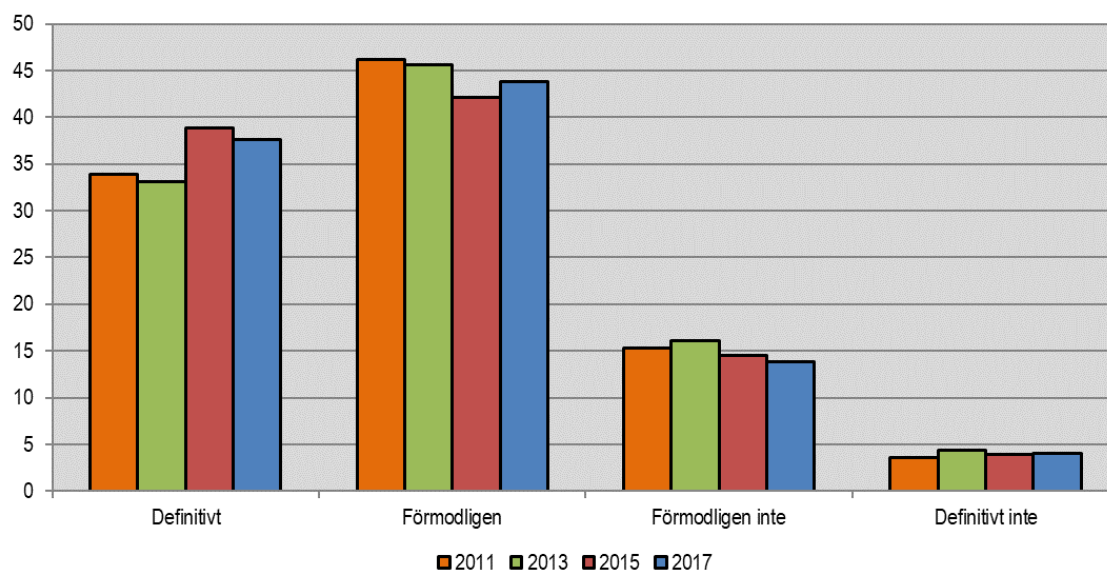

Alumnernas syn på lärarutbildningen och dess innehåll

Generella åsikter om lärarutbildningen

I enkäterna ingår ett antal frågor som kan användas för att ge en bild av alumnernas mer allmänna inställning till lärarutbildningen, frikopplat från de direkt innehållsmässiga aspekterna av utbildningen. En sådan är om man skulle rekommendera andra att läsa lärarutbildningen på samma universitet/högskola som man själv studerat på. Denna typ av fråga ger en indikation på i vilken utsträckning alumnerna varit nöjda som helhet med sin lärarutbildning. Av enkätsvaren går att utläsa att en klar majoritet svarar att man *definitivt* (mellan 33 och 39 procent) eller *förmodligen* (mellan 42 och 46 procent) skulle rekommendera andra att läsa samma utbildning som man själv läst. I svaren finns relativt små skillnader mellan de olika åren även om man ser en viss positiv ökning, det vill säga att andelen som svarar *definitivt* ökar något de två sista enkätomgångarna. Andelen som svarar *Förmodligen inte* är klart mindre (runt 15 procent) och få alumner svarar *Definitivt inte* (under 5 procent) och här framträder än mindre variation mellan de olika enkätåren.

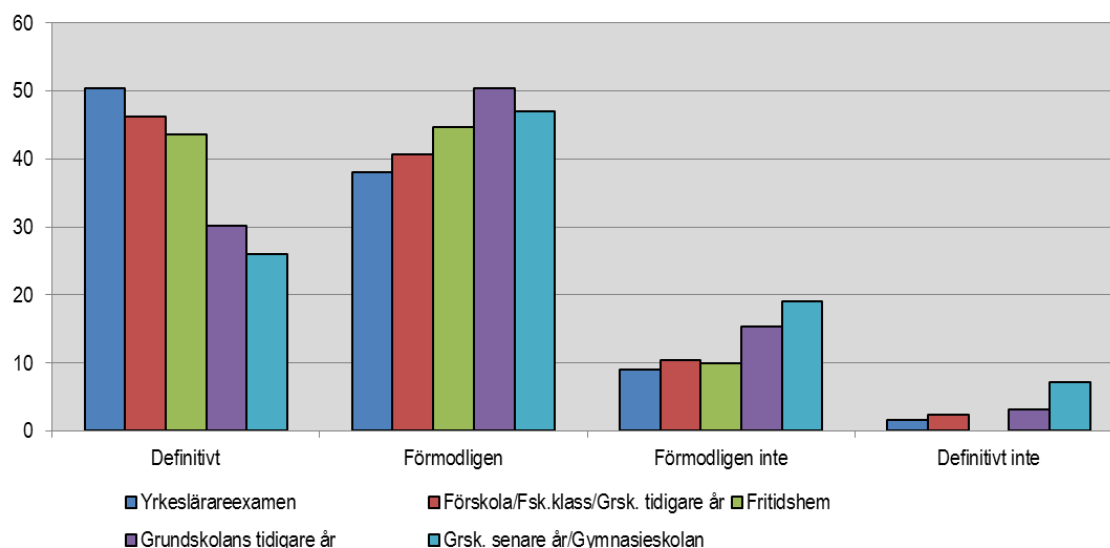
Diagram 3: Svar på frågan: ”Skulle du rekommendera andra att studera på lärarutbildningen på samma universitet/högskola som du har studerat på?” Samtliga alumner, andelar.

Tydliga skillnader i svarsmönster framträder dock om man jämför olika lärarutbildningsinriktningar. Om vi närmare studerar 2017 års enkätsvar så framträder följande mönster enligt diagram 4 nedan. Mest benägna att rekommendera sin lärarutbildning till andra är de som läst ett

yrkeslärarprogram⁵, följt av förskola/förskoleklass/grundskolans tidigare år och fritidshem. Bland alumnerna som kategoriserats med en inriktning mot grundskolans tidigare år och grundskolans senare år samt gymnasieskolan är andelen som definitivt säger att man kan tänka sig rekommendera utbildningen till andra klart lägre. Denna grupp alumner svarar även i större utsträckning att man förmodligen inte avser rekommendera lärarutbildningen till andra. Drygt sju procent av de med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan svarar att man definitivt inte kan tänka sig att rekommendera lärarutbildningen. Dessa skillnader mellan olika lärarutbildningsinriktningar är konsekvent framträdande även i de tidigare enkätomgångarna. Alumner med inriktning mot grundskolans senare år och gymnasieskolan är de som är minst benägna att rekommendera andra att studera lärarutbildningen vid det lärosäte som man själv läst vid.

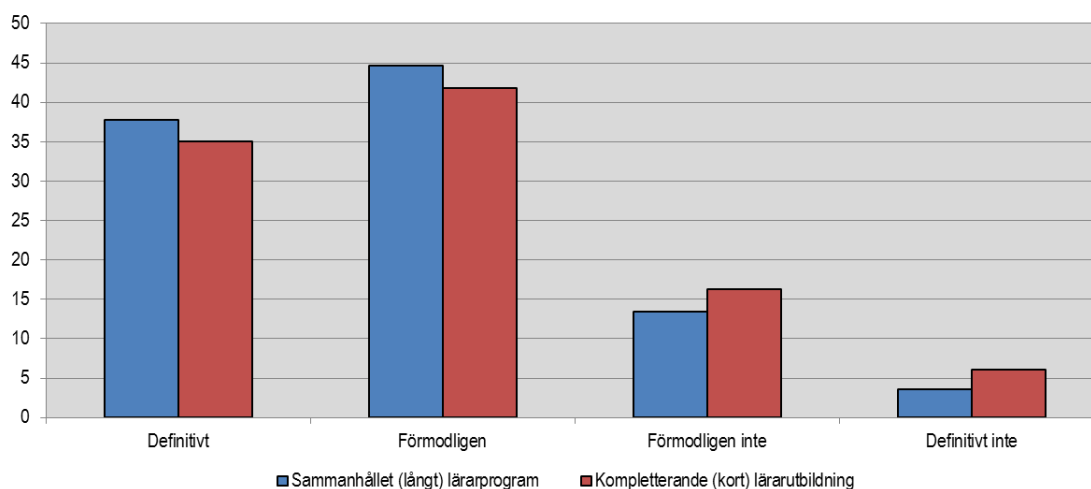
Diagram 4: Svar på frågan: ”Skulle du rekommendera andra att studera på lärarutbildningen på samma universitet/högskola som du har studerat på?” Fördelat på olika lärarutbildningsinriktningar 2017, andelar.

I enkätsvaren framträder även vissa skillnader mellan de alumner som läst ett sammanhållet (långt) lärarprogram och de som läst en kompletterande (kort) lärarutbildning. De sistnämnda är, som diagram 5 visar, något mindre benägna att rekommendera lärarutbildningen och en något större andel svarar att man definitivt inte kan rekommendera lärarutbildningen till någon annan.

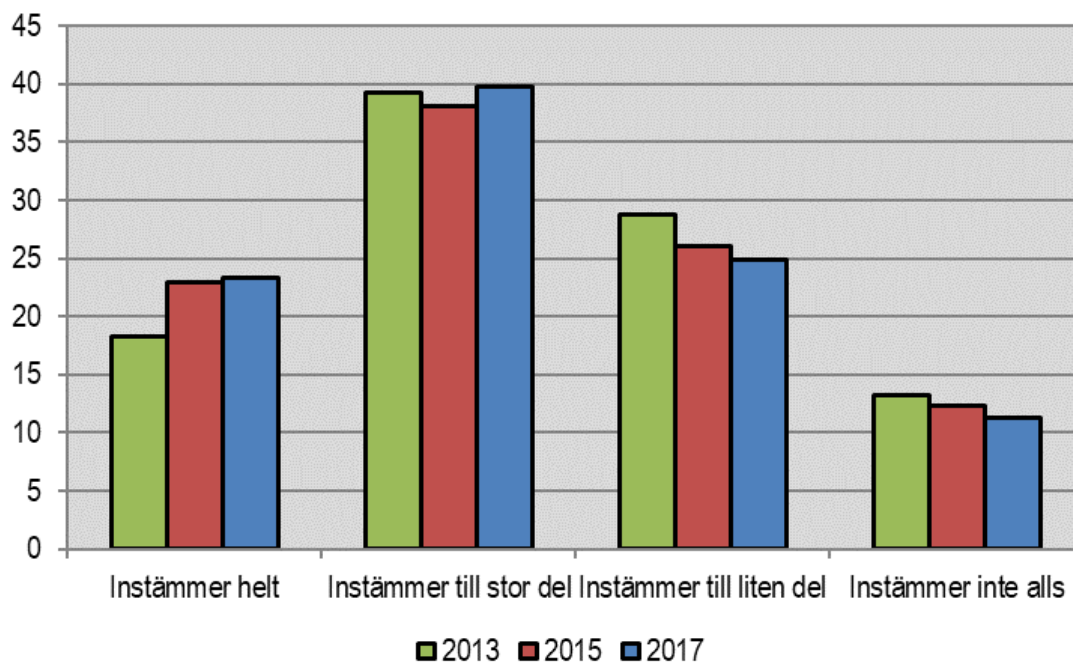
⁵ Denna kategori är separerad enbart i 2017 års alumnundersökning, i tidigare årgångar är den sammanslagen med ämneslärarutbildning, vilket gör att jämförelser bakåt inte går att göra. Dessa alumner är även färre till antalet.

Diagram 5: Svar på frågan: ”Skulle du rekommendera andra att studera på lärarutbildningen på samma universitet/högskola som du har studerat på?” Fördelat på långt lärarprogram och kompletterande utbildning 2017, andelar.

Skillnader i synen på lärarutbildningen kan även spåras i frågan om alumnerna upplevt att utbildningen ställt höga krav på studenterna. Över tid sker ganska marginella förändringar, en stor grupp alumner både 2013, 2015 och 2017 instämmer till stor del i påståendet att det ställts höga krav. Andelen som instämmer helt i samma påstående är klart lägre men har ökat något över tid medan andelen som inte instämmer i nämnda påståenden minskar.

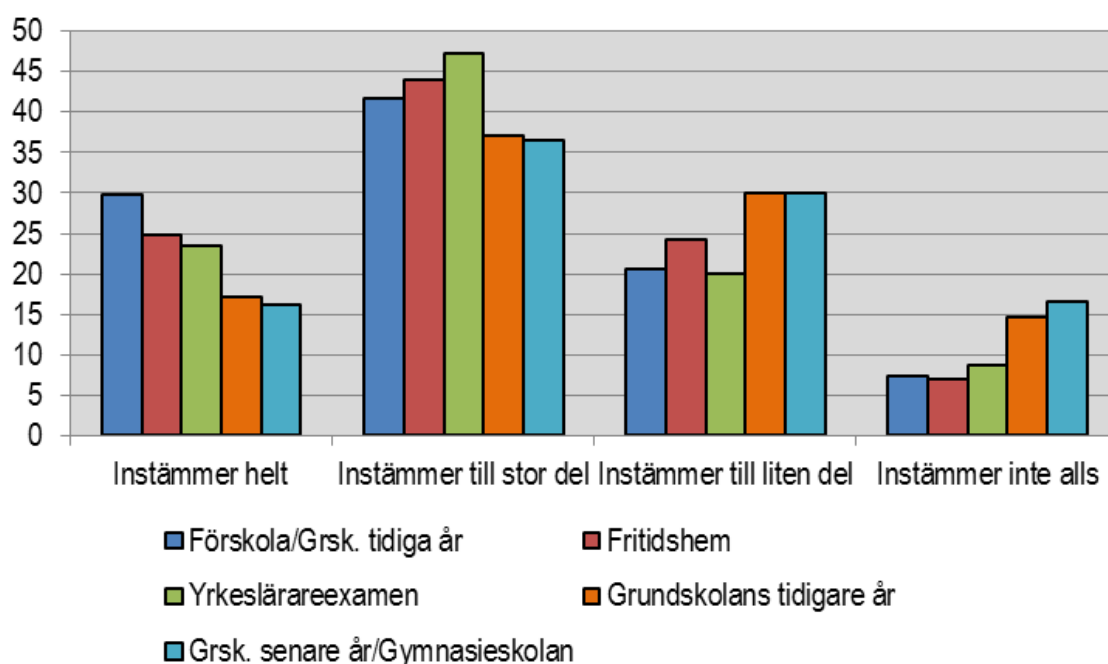
Diagram 6: Under min utbildning upplevde jag att det ställdes höga krav på mig som student, samtliga alumner, andelar.

Även när det gäller frågan om kravnivå finns, liksom i föregående tema, större skillnader att finna om man tar hänsyn till olika lärarutbildningsinriktningar.

Skillnaderna kan sammanfattas på följande sätt: Mest benägna att instämma i att kravnivån varit hög är alumner utbildade mot förskola/grundskolans tidigare år (cirka 30 procent) följt av fritidshem och yrkeslärare (25 respektive 23 procent). Bland inriktning mot grundskolans tidigare år respektive grundskolans senare år/gymnasieskolan är denna grupp klart lägre (drygt 15 procent av alumnerna). I den sistnämnda gruppen alumner är det närmare 50 procent som instämmer till liten del eller inte alls i påståendet.

Diagram 7: Under min utbildning upplevde jag att det ställdes höga krav på mig som student, fördelat på olika lärarutbildningsinriktningar 2017, andelar.

Utbildningens betydelse för lärarnas yrkesutövning

Svarsmönster över tid

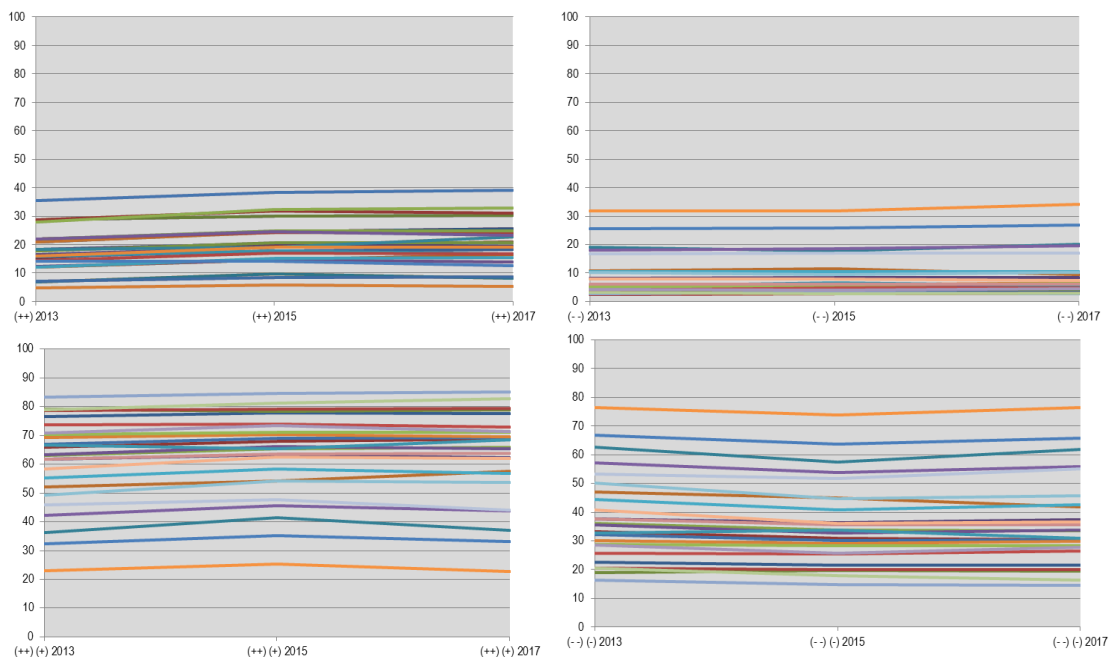
I denna del redogörs resultaten från den del av enkäterna där alumnerna fått svara på frågor gällande vilken betydelse lärarutbildningen haft för deras yrkesutövning⁶. Frågorna har berört ett antal olika teman och är av typen ”I vilken grad har din lärarutbildning gett dig kunskap/förmåga att...”. Diagrammen nedan visar på ett visuellt plan hur svarsmönster ser ut över tid, 2013–2017, för samtliga 25 frågor inom detta tema. Diagrammen är indelade utifrån i vilken mån man svarat positivt (”I mycket hög grad” eller ”I ganska hög grad”) eller negativt (”I mycket låg grad” eller ”I ganska låg grad”).

Utifrån denna översikt kan man dra två allmänna slutsatser: 1) svarsmönstren varierar stort mellan de olika frågorna i graden av positiva

⁶ Dessa frågor utgörs av fråga 1 till och med 7 i enkäten med tillhörande underfrågor. Sammanlagt 25 enskilda frågor.

respektive negativa svar (vilket vi får anledning att återkomma till nedan), 2) variationen över tid, 2013-2017, vad gäller svarsmönster är relativt liten. Om något går att utläsa en svag "positiv" trend på ett antal av frågorna (även denna utveckling återkommer vi till). Relationen mellan de olika frågorna förefaller dock i stort vara densamma, det vill säga kunskaper och förmågor som man ansåg man fått till dels i hög respektive låg grad är till stora delar samma 2013, 2015 och 2017.

Diagram 8-11: Svarsmönster över tid fråga 1-7 i enkäterna. Alumner som svarat "I mycket hög grad" (++) , "I mycket låg grad" (--), "I mycket hög grad" och "I ganska hög grad" (++) (+) samt "I mycket låg grad" och "I ganska låg grad" (--) (-).

I efterföljande avsnitt fokuseras särskilt på de förmågor och kunskaper som alumner särskilt uttryckt att man fått med sig i hög grad respektive i låg grad samt vilka skillnader som framträder mellan olika lärarutbildningsinriktningar. Eftersom variationerna i svarsmönster över åren är små över tid så fokuseras särskilt på svaren från 2017 års enkät nedan.

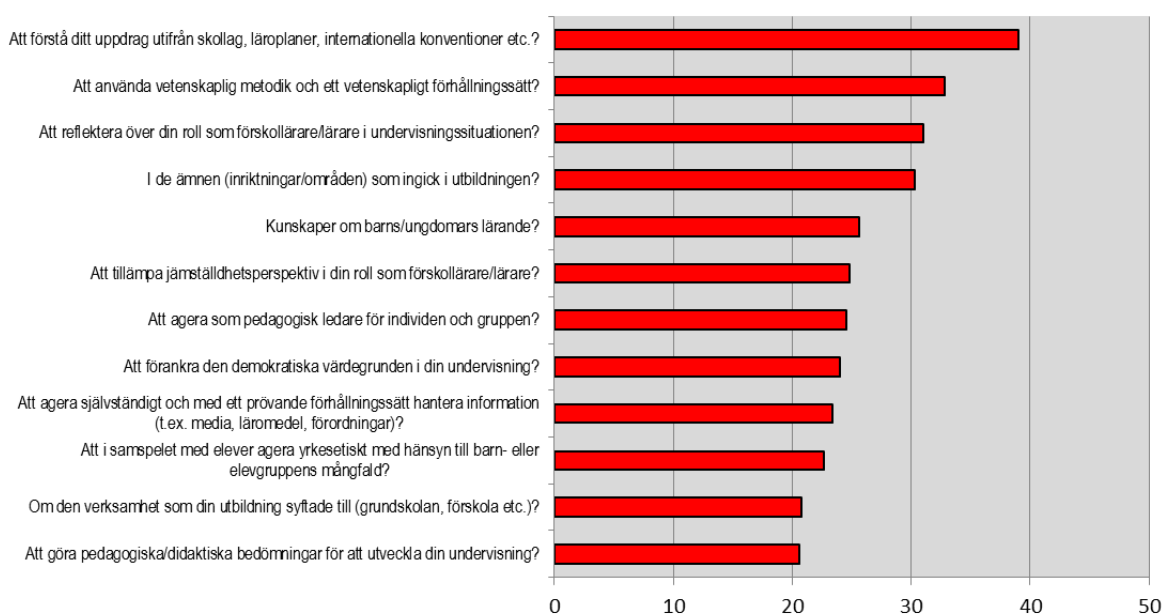
Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med mest

I enkäten ingick som nämnts sammanlagt 25 olika frågor kring förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med. Som diagrammen ovan visar så fanns det här stora variationer i svarsmönster mellan dessa olika förmågor och kunskaper. I diagram 12 nedan visas i fallande skala de frågor som flest alumner angett att man i "I mycket hög grad" fått med sig från sin lärarutbildning.⁷ Här finner vi bland annat förmågan *Att förstå sitt uppdrag utifrån skollag, läroplaner och internationella konventioner*, 39 procent av alumnerna anser att man fått med sig dessa kunskaper i mycket hög grad. Detta följs av *Att*

⁷ Inkluderat är de områden som är med är där fler än 20 procent av alumnerna svarat "I mycket hög grad".

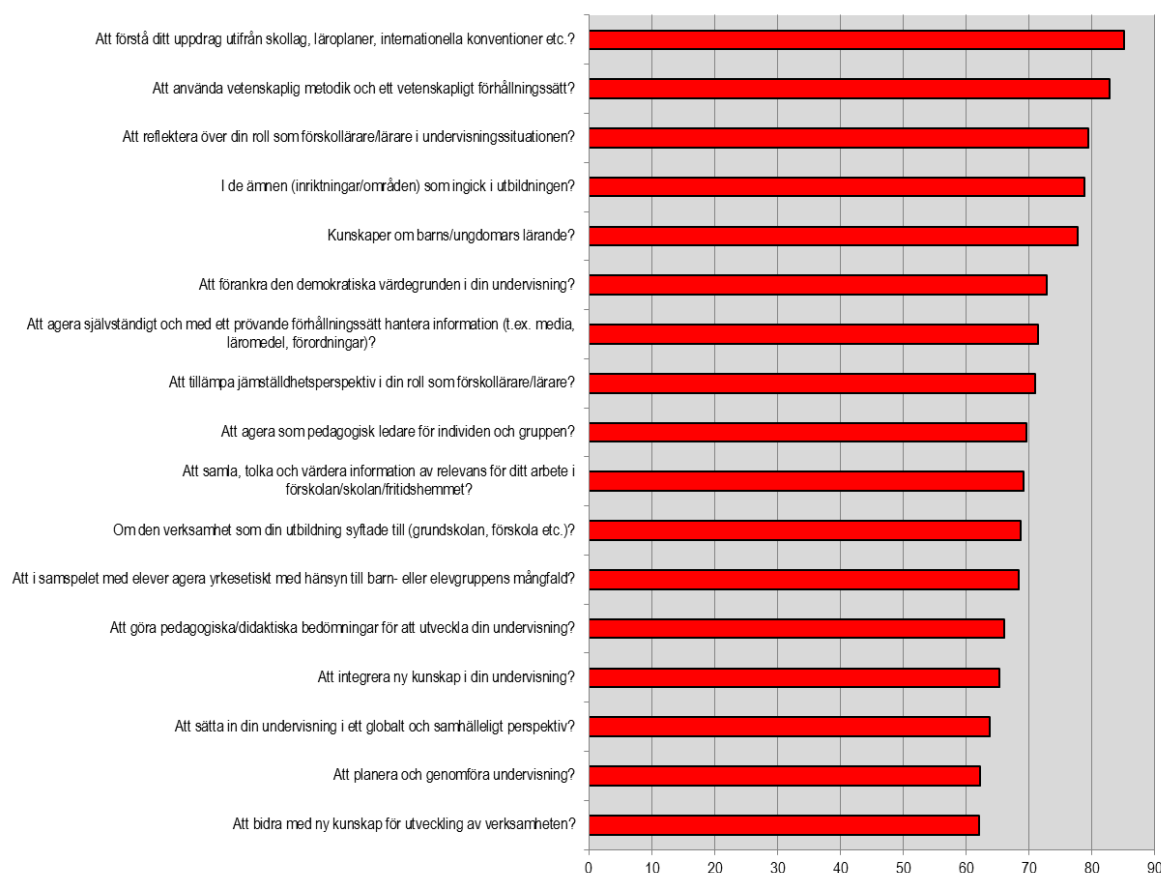
använda vetenskaplig metodik och ett vetenskapligt förhållningssätt (33 procent), Att reflektera över sin roll som förskollärare/lärare i undervisningssituationen (31 procent) samt kunskaper och förmågor I de ämnen (inriktningar/områden) som ingick i utbildningen (30 procent).

Diagram 12: Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med i mycket hög grad enligt alumnerna. Områden där mer än 20 procent av alumnerna angett "I mycket hög grad", 2017 års enkät.

Om kategorierna "I mycket hög grad" och "I ganska hög grad" slås samman så förstärks denna bild samtidigt som fler kunskaper och förmågor som en majoritet av alumnerna anser lärarutbildningen bidragit med i hög grad framträder (se vidare diagram 13). Vid sidan om de tidigare nämnda förmågorna återfinns här bland annat *Kunskaper om barns/ungdomars lärande* där knappt 78 procent anser att det är förmågor och kunskaper som man fått med sig i ganska eller mycket hög grad. En stor andel (73 procent) anser att man fått med sig förmågan *Att förankra den demokratiska värdegrunden i undervisningen* och *att tillämpa jämställdhetsperspektiv i sin roll som förskollärare/lärare* (71 procent).

Diagram 13: Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med i hög grad enligt alumnerna. Områden där mer än 60 procent av alumnerna angett "I mycket hög grad" eller "I ganska hög grad", 2017 års enkät.

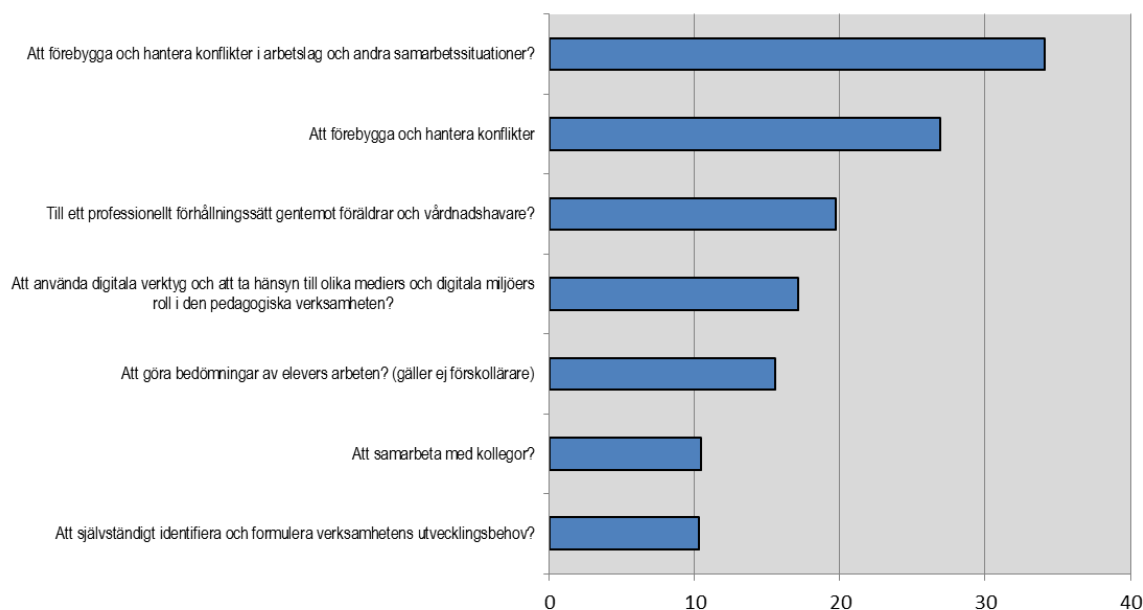

Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med minst

På liknande vis som ovan redogörs här för de förmågor och kunskaper som alumnerna anser att de fått med sig i lägst grad från sin utbildning.

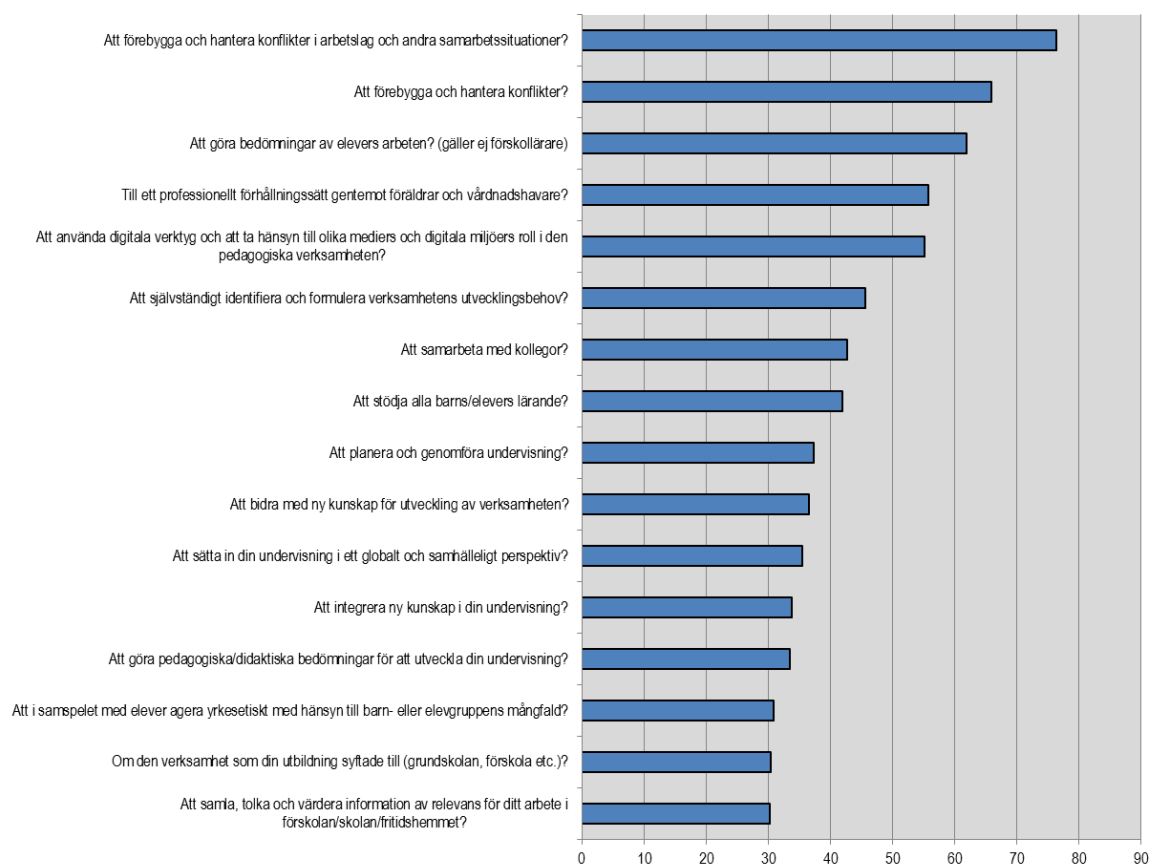
I diagram 14 återfinns de områden där mer än 10 procent av alumnerna svarat att de instämmer "I mycket låg grad" i att lärarutbildningen bidragit med dessa kunskaper och förmågor. Klart flest finner vi inom kategorin *Att förebygga och hantera konflikter i arbetslag och andra samarbetsituationer*, drygt 34 procent och den delvis överlappande frågan *Att förebygga och hantera konflikter*, 27 procent. Därefter är det ett litet glapp ned till tre kunskaper och förmågor där mellan 16 och 20 procent av alumnerna svarat i mycket låg grad: *Till ett professionellt förhållningssätt gentemot föräldrar och vårdnadshavare* (20 procent), *Att använda digitala verktyg och att ta hänsyn till olika mediers och digitala miljöers roll i den pedagogiska verksamheten* (17 procent) och *Att göra bedömningar av elevers arbeten (gäller ej förskollärare)* (16 procent). Runt 10 procent av alumnerna har svarat att de i mycket låg grad fått med sig kunskaper och förmågor som hjälpt dem *Att samarbeta med kollegor* och *Att självständigt identifiera och formulera verksamhetens utvecklingsbehov*.

Diagram 14: Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med i mycket låg grad enligt alumnerna. Områden där mer än 10 procent av alumnerna angett ”I mycket låg grad”, 2017 års enkät.

I diagram 15 listas de förmågor och kunskaper där mer än 30 procent av alumnerna anger att lärarutbildningen bidragit med ”I mycket låg grad” eller ”I ganska låg grad”. Utöver de ovan nämnda områdena tillkommer här även exempelvis *Att stödja alla barns/elevers lärande* (42 procent), *Att planera och genomföra undervisning* (37 procent), *Att bidra med ny kunskap för utveckling av verksamheten* (37 procent), *Att sätta in din undervisning i ett globalt och samhälleligt perspektiv* (36 procent), *Att integrera ny kunskap i din undervisning* (34 procent) och *Att göra pedagogiska/didaktiska bedömningar för att utveckla din undervisning* (33 procent). En redovisning av de olika svarsalternativens fördelning på respektive frågeområde finns även att utläsa av diagram 27 i appendix.

Diagram 15: Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med i låg grad enligt alumnerna. Områden där mer än 30 procent av alumnerna angett ”I mycket låg grad” eller ”I ganska låg grad”, 2017 års enkät.

En tolkning som kan göras av ovanstående är att de områden som alumnerna anser att lärarutbildningen bidragit med i högst grad till stora delar handlar om reflekterande och analytiska förmågor som på ett övergripande plan är kopplat till lärarrollen. Detta medan de områden som alumnerna anser att lärarutbildningen bidragit med i lägst grad i större utsträckning kan kopplas till mer ”praktiknära” situationer såsom att hantera konflikter (i klassrummet såväl som i andra situationer), göra bedömningar samt planera och genomföra undervisning.

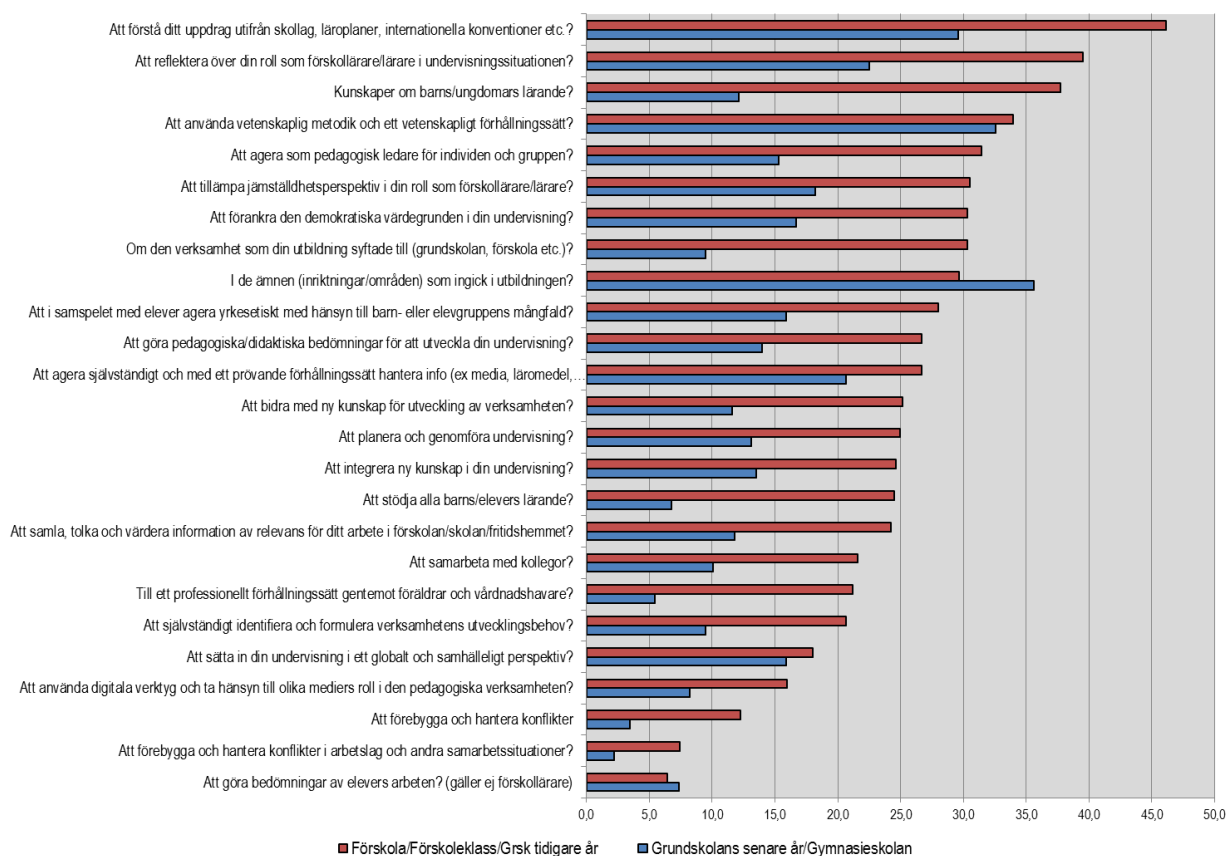
Skillnader mellan lärarutbildningsinriktningar

Även när det gäller detta frågebatteri kring olika kompetenser och färdigheter som lärarutbildningen bidragit med framträder stora variationer mellan alumner med olika lärarutbildningsinriktningar. Störst skillnad i svarsmönster finner vi mellan de alumner som kategoriserats som förskola/förskoleklass/grundskolans tidigare år och grundskolans senare år/gymnasieskolan. Nedan jämförs dessa två grupper med utgångspunkt i 2017 års enkät.

Ett första tydligt resultat som framträder i diagram 16 är att det är en klart större andel av gruppen förskola/förskoleklass/grundskolans tidigare år som

instämmer i mycket hög grad att lärarutbildningen bidragit med en specifik förmåga eller kunskap i samtliga av de områden som behandlats (undantaget är området *I de ämnen (inriktningar/områden) som ingick i utbildningen*). Skillnaderna är också i de allra flesta fall stora. Exempelvis svarar över 30 procent av förskola/förskoleklass/grundskolans tidigare år-gruppen ”Instämmer i mycket hög grad” på påståendet att lärarutbildningen gett kunskaper *Om den verksamhet som din utbildning syftade till*. Motsvarande siffra bland grundskolans senare/gymnasieskolan var 9,5 procent, dvs. en skillnad på över 20 procentenheter. Slutsatsen man kan dra är att alumner med en inriktning mot de lägre stadierna i skolsystemet systematiskt svarar i mer positiva ordalag vad gäller kunskaper och förmågor som lärarutbildningen bidragit med.

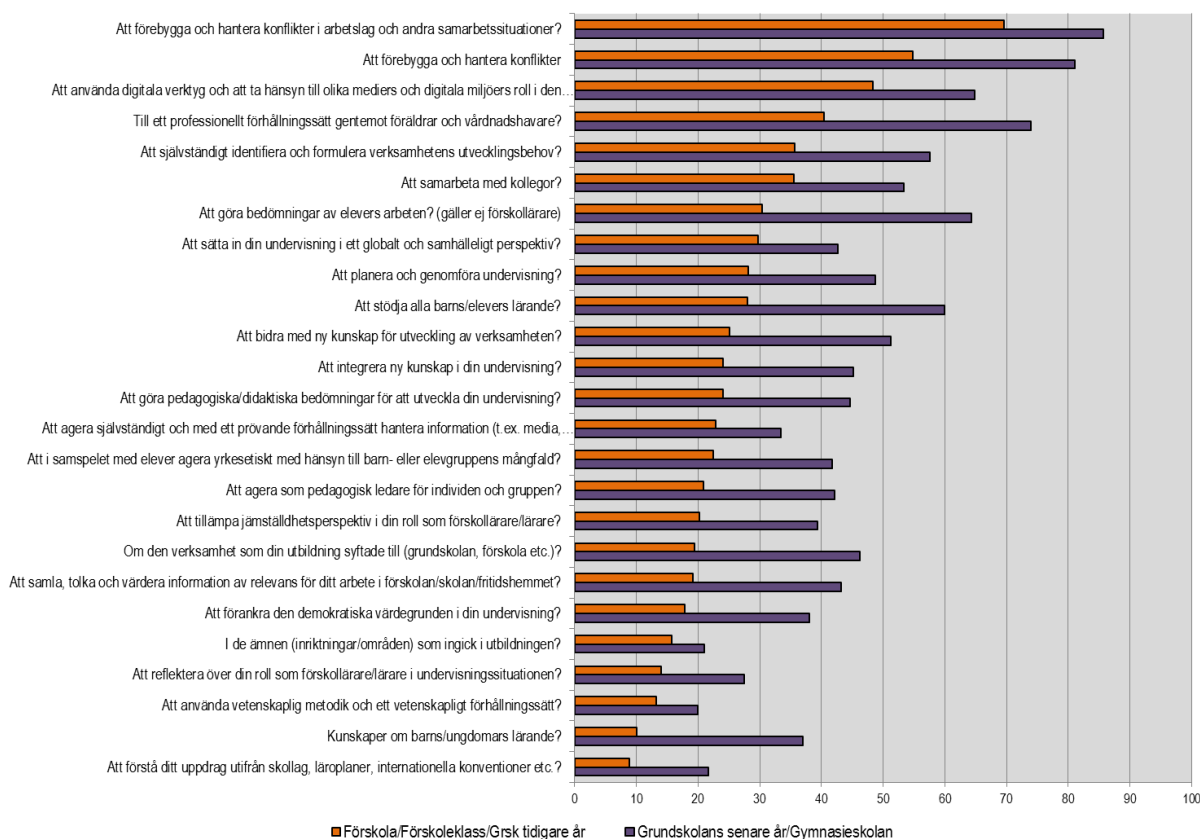
Diagram 16: Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med i mycket hög grad enligt alumnerna. Jämförelse mellan Förskola/Fsk.klass/Grundskolans tidigare år och Grundskolans senare år/Gymnasieskolan. 2017 års alumnenkät.

Resultaten ovan innebär naturligtvis att skillnaderna mellan dessa två alumngrupper är stora även när det gäller huruvida man i låg grad anger att lärarutbildningen bidragit till en viss kunskap/förmåga. I diagram 17 redogörs för dessa skillnader. När det gäller samtliga områden som alumnerna fått svara på svarar de med inriktning mot grundskolans senare år/gymnasieskolan i högre grad att man i låg eller mycket låg grad har fått med sig tillräckliga förmågor och kunskaper. Skillnaderna mellan de två alumngrupperna är stora, även när det gäller de frågor där även en majoritet av de med inriktning mot

förskola/förskoleklass/grundskolans tidigare år svarat i låg eller mycket låg grad.

Diagram 17: Förmågor och kunskaper som lärarutbildningen bidragit med i låg eller mycket låg grad enligt alumnerna. Jämförelse mellan Förskola/Fsk.klass/Grundskolans tidigare år och Grundskolans senare år/Gymnasieskolan. 2017 års alumnenkät.

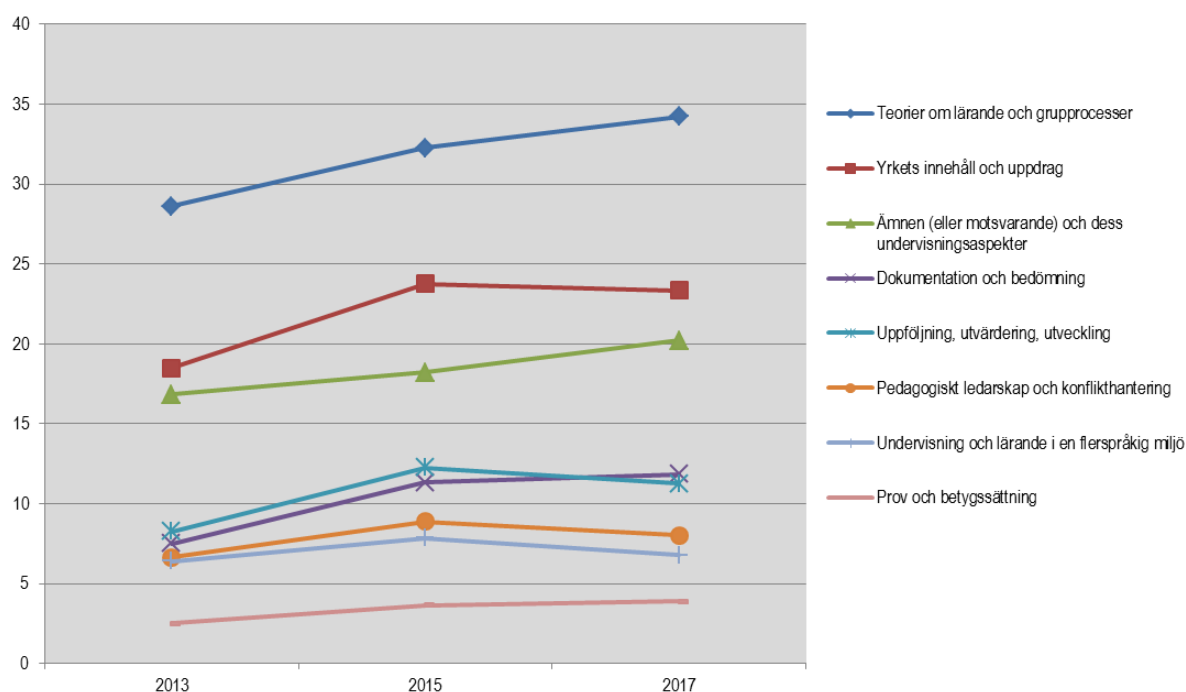
Alumnernas syn på lärarutbildningens innehåll

En del av enkäterna behandlade mer specifikt alumnernas syn på olika innehållsområden i lärarutbildningen. Frågan som ställdes var: *I vilken grad tycker du att utbildningen inom nedanstående områden var tillräcklig? De områden som alumnerna skulle ta ställning till var följande:*

- Yrkets innehåll och uppdrag
- Teorier om lärande och grupprocesser
- Dokumentation och bedömning
- Prov och betygssättning (ej förskollärare)
- Uppföljning, utvärdering, utveckling
- Ämnen (eller motsvarande) och dess undervisningsaspekter
- Pedagogiskt ledarskap och konflikthantering
- Undervisning och lärande i en flerspråkig miljö

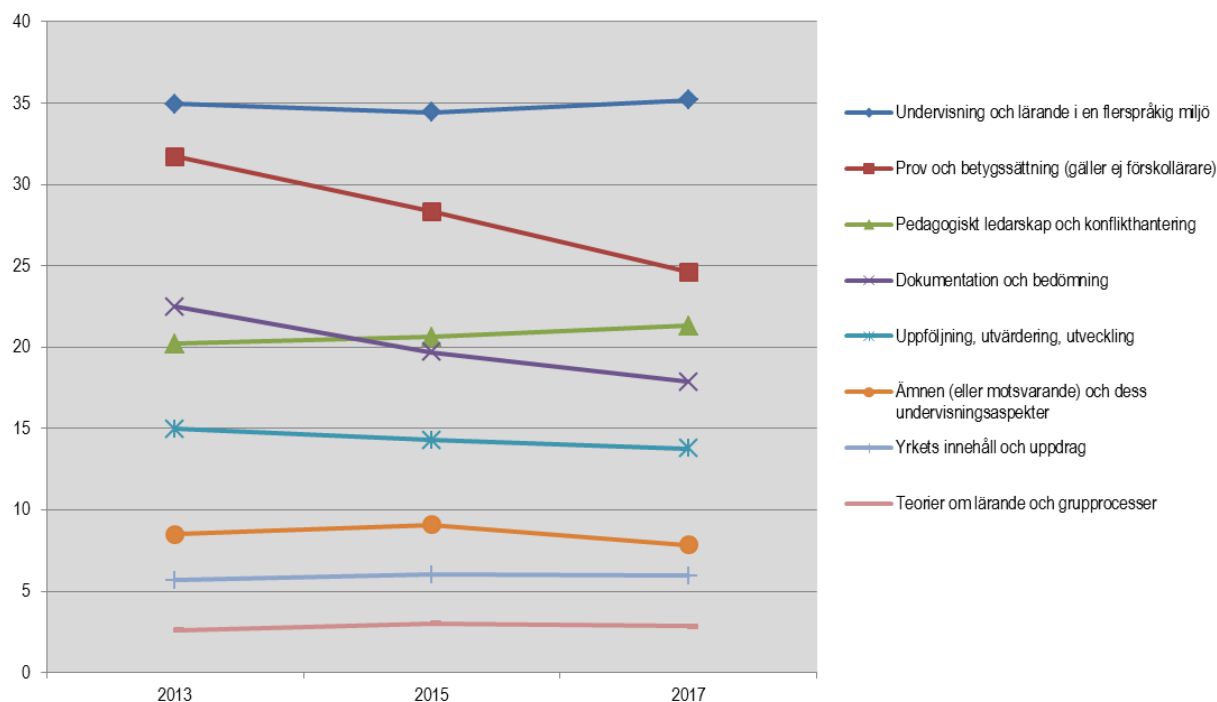
I diagram 18 visas fördelning av svar på de områden som alumnerna ansåg i mycket hög grad varit tillräckligt behandlat inom utbildningen. Klart högst andel svar i denna kategori har området *Teorier om lärande och grupprocesser*, en andel som också ökar över tid. Utifrån hur frågan är ställd går det inte att säga huruvida detta är en följd av att alumnerna anser att området tagits allt för stort utrymme eller behandlats på ett fullt tillräckligt sätt. Höga andelar får även områdena *Yrkets innehåll och uppdrag* och *Ämnen (eller motsvarande) och dess undervisningsaspekter*. Därefter är det ett hopp ner till en samling innehållspunkter där relativt få alumner svarar i mycket hög grad att området behandlats tillräckligt, klart lägst andel får området *Prov och betygssättning* men även när det gäller *Undervisning och lärande i en flerspråkig miljö* och *Pedagogiskt ledarskap och konflikthantering* är det en låg andel som svarar ”I mycket hög grad”.

Diagram 18: Ämnesområden i lärarutbildningen som alumnerna anser behandlats ”I mycket hög grad”, 2013, 2015, 2017.

Inte oväntat får vi en närmast exakt omvänd ordning om vi studerar svarsmonster gällande andelar som att ett visst innehållsområde i mycket liten grad behandlats tillräckligt i utbildningen. ”Mest otillräcklig” anser alumnerna att *Undervisning och lärande i en flerspråkig miljö* och *Prov och betygssättning* varit. Vi kan dock notera att det sistnämnda området sjunker ganska kraftigt över perioden 2013 till 2017. Den generella trenden är också att andelen som anser att ett visst område behandlats i mycket liten utsträckning tenderar att sjunka över tid. Ett undantag är dock området *Pedagogiskt ledarskap och konflikthantering* som har en svagt ökande trend.

Diagram 19: Ämnesområden i lärarutbildningen som alumnerna anser behandlats "I mycket låg grad", 2013, 2015, 2017.

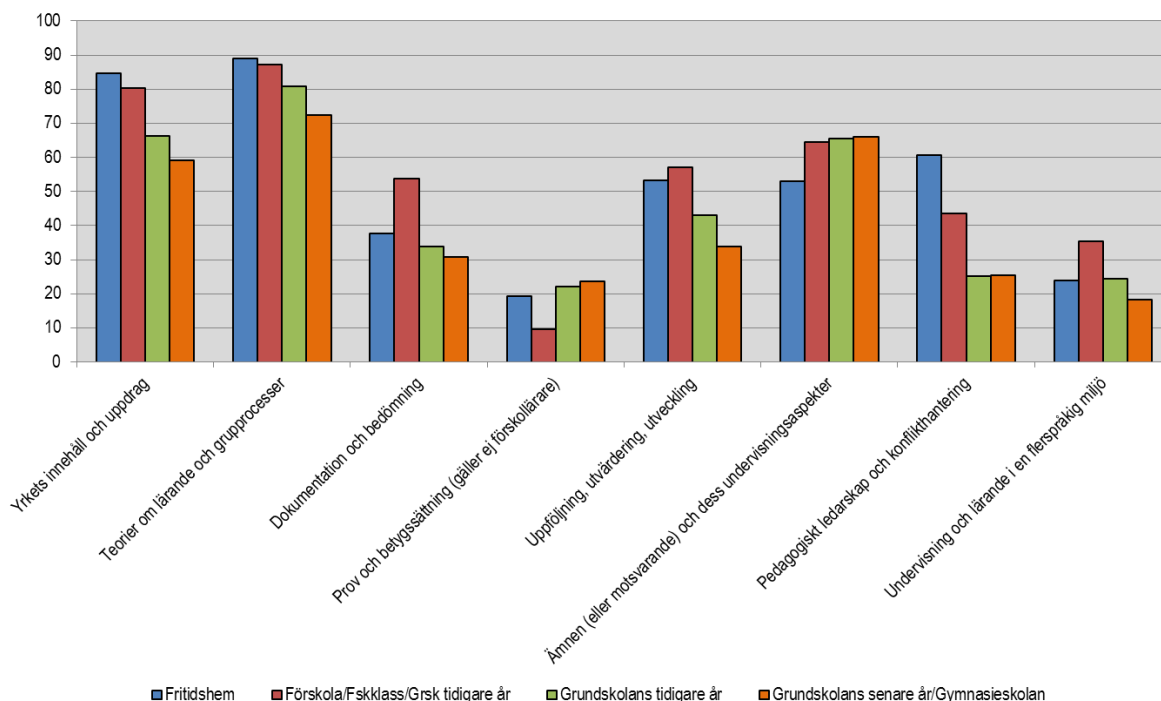

Skillnader mellan lärarutbildningsinriktningar

När hänsyn tas till olika lärarutbildningsinriktningar så blir det uppenbart att en del av skillnaderna mellan de olika ämnesområdena som beskrivits ovan går att hänföra till variationer i svarsmönster mellan dessa olika inriktningar. Nedan används återigen 2017 års enkätsvar för att analysera dessa skillnader, de variationer som framträder förefaller dock vara återkommande även i tidigare enkätomgångar.

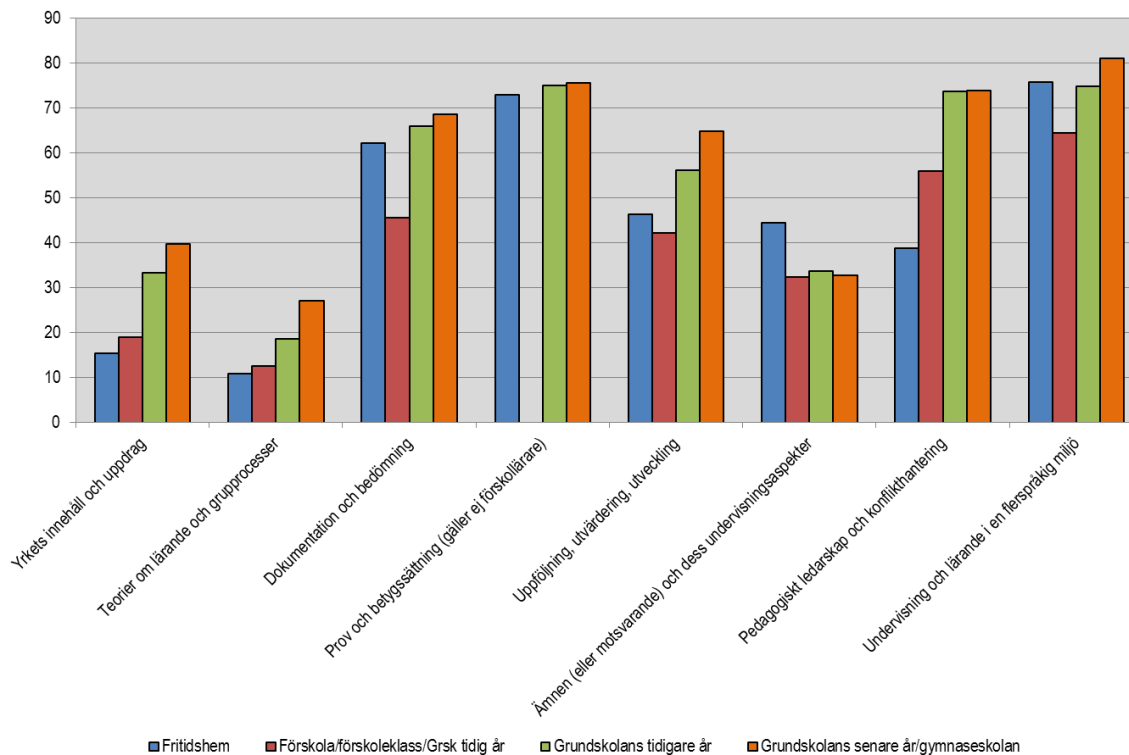
En trend som återkommer inom de allra flesta av de olika ämnesområdena är att det är en fallande andel som anser att det aktuella området behandlats i mycket eller ganska hög grad när man går från alumner med en lärarutbildning mot fritidshem via förskola/förskoleklass och grundskolans tidigare år till grundskolans senare år och gymnasieskolan (se diagram 20 nedan). Exempelvis anser 85 procent av de tillfrågade med fritidshemsinriktning att *Yrkets innehåll och uppdrag* behandlats i mycket eller ganska hög grad. Motsvarande siffra för förskola/förskoleklass är 80 procent, grundskolans tidigare år 65 procent och grundskolans senare år/gymnasieskolan knappt 60 procent. Liknande mönster finns för samtliga efterfrågade innehållsområden med undantag för området *Ämnen (eller motsvarande) och dess undervisningsaspekter* där svarsmönster för de tre sistnämnda grupperna är liknande medan andelen med en fritidshemsutbildning är något lägre.

Diagram 20: Ämnesområden i lärarutbildningen som lärarstudenterna anser behandlats i mycket eller ganska hög grad, skillnader mellan inriktningar 2017.

I diagram 21 nedan redovisas istället andelen av alumnerna som svarat att nämnda innehållsområde behandlats i mycket eller ganska låg grad. Några av dessa områden kan vara värda att lyfta fram extra. Andelen bland grundskolans tidigare år samt grundskolans senare år/gymnasieskolan som anser att området *Pedagogiskt ledarskap och konflikthantering* behandlats i låg grad i utbildningen är klart högre i jämförelse med de med inriktning mot förskola/förskoleklass och fritidshem. Skillnaderna mellan nämnda grupper är även stora vad gäller området *Yrkets innehåll och uppdrag* och *Uppföljning, utvärdering, utveckling*. Detta medan man svarar relativt samstämmigt i att *Prov och betygsättning* är ett område som behandlats i ganska eller mycket låg grad i utbildningen.

Diagram 21: Ämnesområden i lärarutbildningen som lärarstudenterna anser behandlats i mycket eller ganska låg grad, skillnader mellan inriktningar 2017.

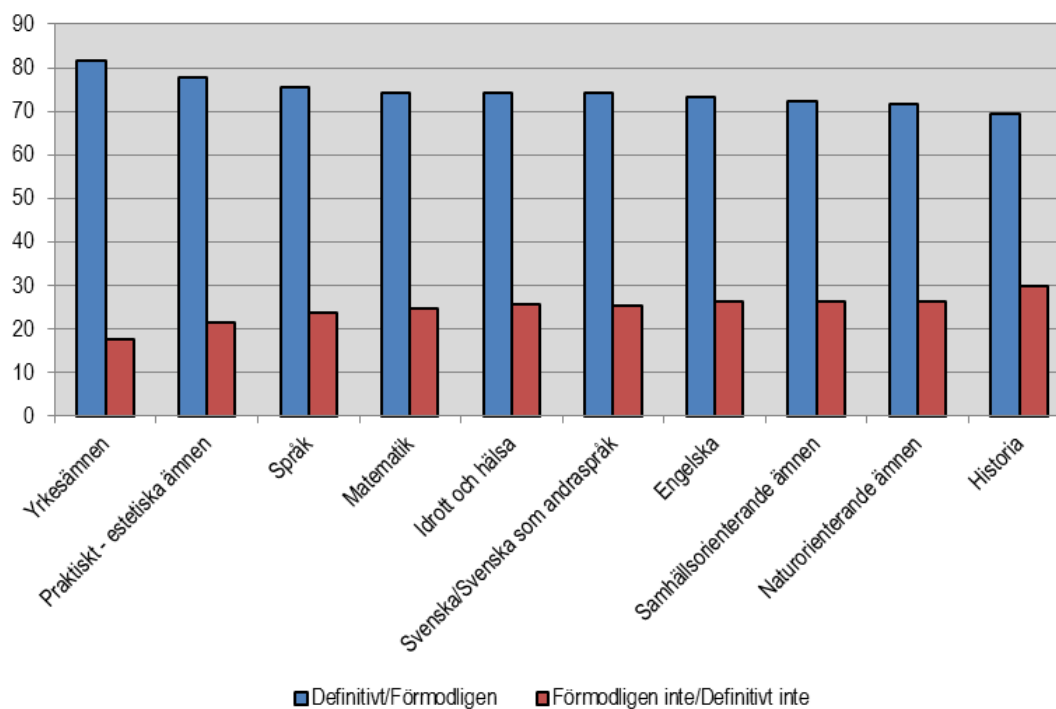
Skillnader mellan olika ämnesinriktningar på ämneslärarutbildningarna

I denna sista del av rapporten är avsikten att fördjupa analysen genom att jämföra svarsmönster mellan olika ämnesinriktningar på lärarutbildningen. Denna jämförelse omfattar därmed enbart alumner med en lärarutbildning med inriktning mot grundskolans senare och gymnasieskolan och begränsar sig till 2017 års enkätomgång.

Generellt kan konstateras att svarsmönster mellan de olika ämnesinriktningarna varierar i ganska låg grad. Nedan lyfts sådana enkätfrågor fram där det går att konstatera vissa skillnader i svarsmönster. I övrigt är det svårt att konstatera några olikheter i svar som kan betraktas som betydande.

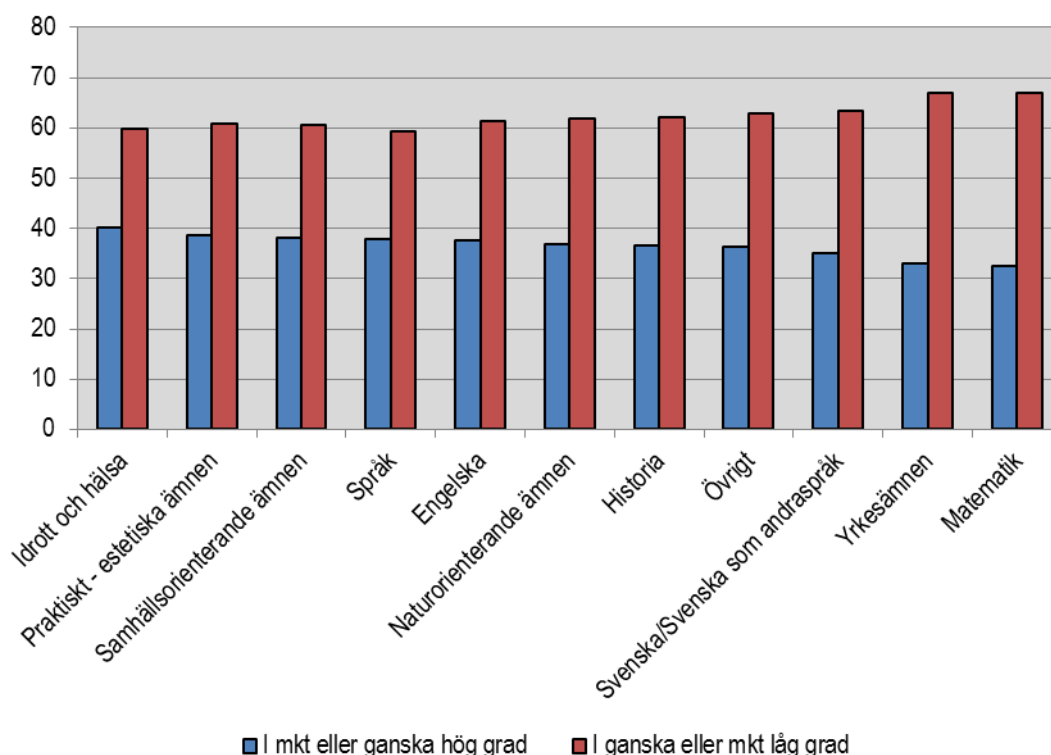
Tidigare i denna rapport konstaterades att alumnerna med en yrkeslärarexamen var något mer benägna att rekommendera den lärarutbildning man själv studerat till andra. Detta återspeglas även när enbart de olika ämnesinriktningarna jämförs. Bland de med inriktning mot yrkesämnen svarar drygt 80 procent att man definitivt alternativt förmodligen kan tänka sig att rekommendera lärarutbildningen till andra. Generellet är dessa siffror höga men varierar från dryga 80 procent ner till knappt 70 procent bland ämneslärarna med inriktning mot historia. Även om det här finns vissa skillnader mellan alumnerna så framträder samma bild som tidigare i denna rapport, en klar majoritet svarar att man kan tänka sig rekommendera lärarutbildningen till andra.

Diagram 22: Andel alumner som svarat Definitivt/Förmodligen respektive Förmodligen inte/Definitivt inte på frågan om man skulle rekommendera andra att läsa lärarutbildning vid samma lärosäte. Skillnader mellan olika ämnesinriktningar, 2017.

En relativt hög andel av ämneslärarna anger att de funderat på att byta karriär. Mellan de olika ämnesområdena varierar denna andel från cirka 40 procent bland alumner med inriktning mot Idrott och hälsa till drygt 30 procent bland alumner med inriktning mot Matematik som tillsammans med Yrkesämnen har den lägsta andelen svarande i denna kategori. Däremellan är svaren relativt samstämmiga, pendlande mellan 35 och 40 procent.

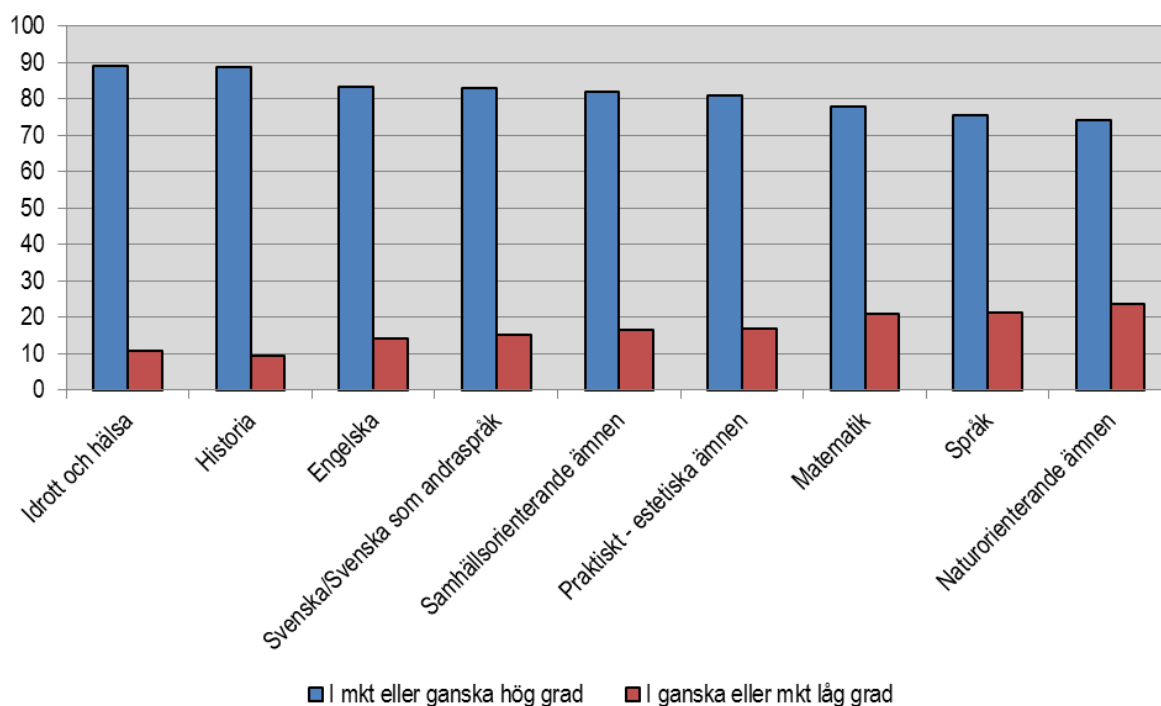
Diagram 23: Andel alumner som svarat Instämmer helt/Instämmer till stor del respektive Instämmer inte alls/Instämmer till liten del på påståendet "Mina erfarenheter i yrket har fått mig att fundera på att byta karriär". Skillnader mellan olika ämnesinriktningar, 2017.

När det gäller de olika ämnesinriktningarnas inställning till olika delar av lärarutbildningens innehåll finns överlag väldigt små variationer. Ett par områden kommer här lyftas fram där det förefaller finnas mer signifikanta skillnader.

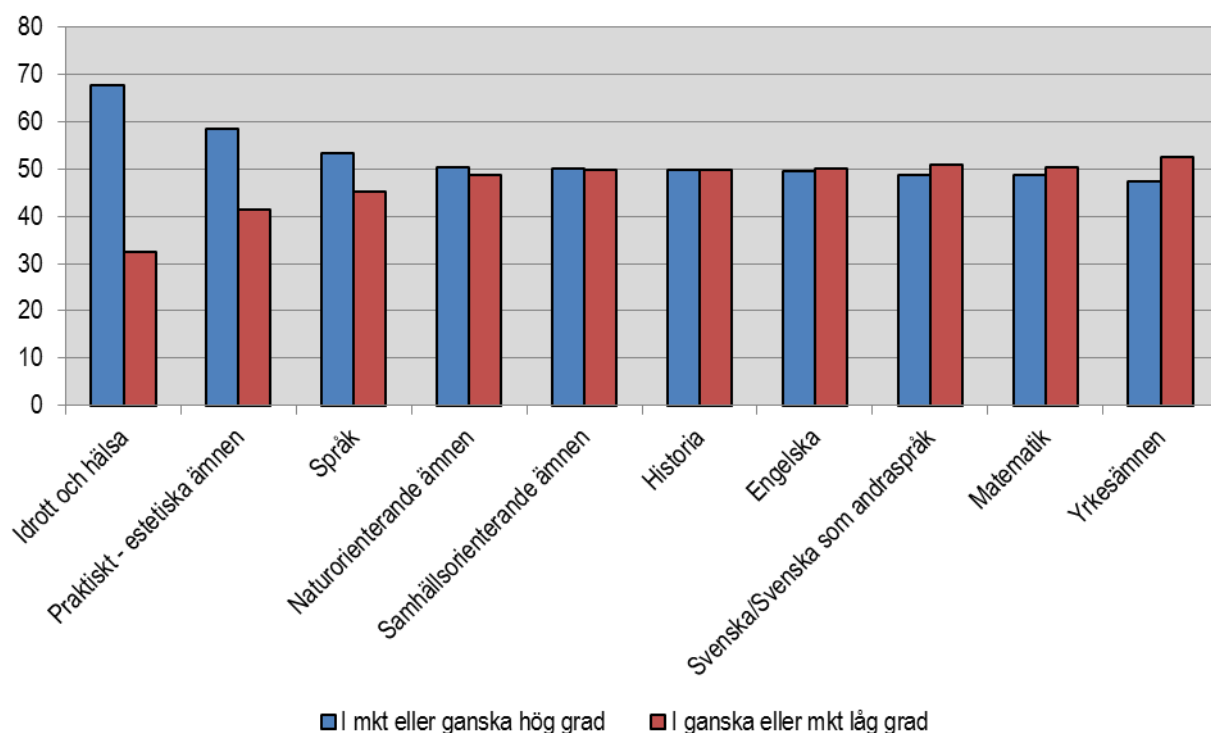
På frågan om lärarutbildningen bidragit med goda kunskaper inom de ämnen (inriktningar/områden) som ingick i utbildningen återfinns ett par sådana skillnader. Andelen som svarar att man instämmer i mycket eller ganska hög grad är större inom ämnesinriktningarna Idrott och hälsa (cirka 90 procent) och Historia (knappt 90 procent) i jämförelse med Matematik, Språk och Naturorienterande ämnen där andelen svarande i denna kategori ligger på cirka 75 procent av alumnerna. På motsvarande vis är andelen som håller med i mycket eller ganska låg grad i detta påstående högre bland alumner med inriktning mot Matematik, Språk och Naturorienterande ämnen. Dock bör påpekas att en klar majoritet inom samtliga ämnesgrupper har en positiv inställning till den ämnesundervisning som de fått till del.

Diagram 24: Svar på frågan ”I vilken grad har din lärarutbildning gett dig goda kunskaper i de ämnen (inriktningar/områden) som ingick i utbildningen?”. Andel som svarat I mycket eller ganska hög grad resp. I mycket eller ganska låg grad. Skillnader mellan ämnesinriktningar, 2017.

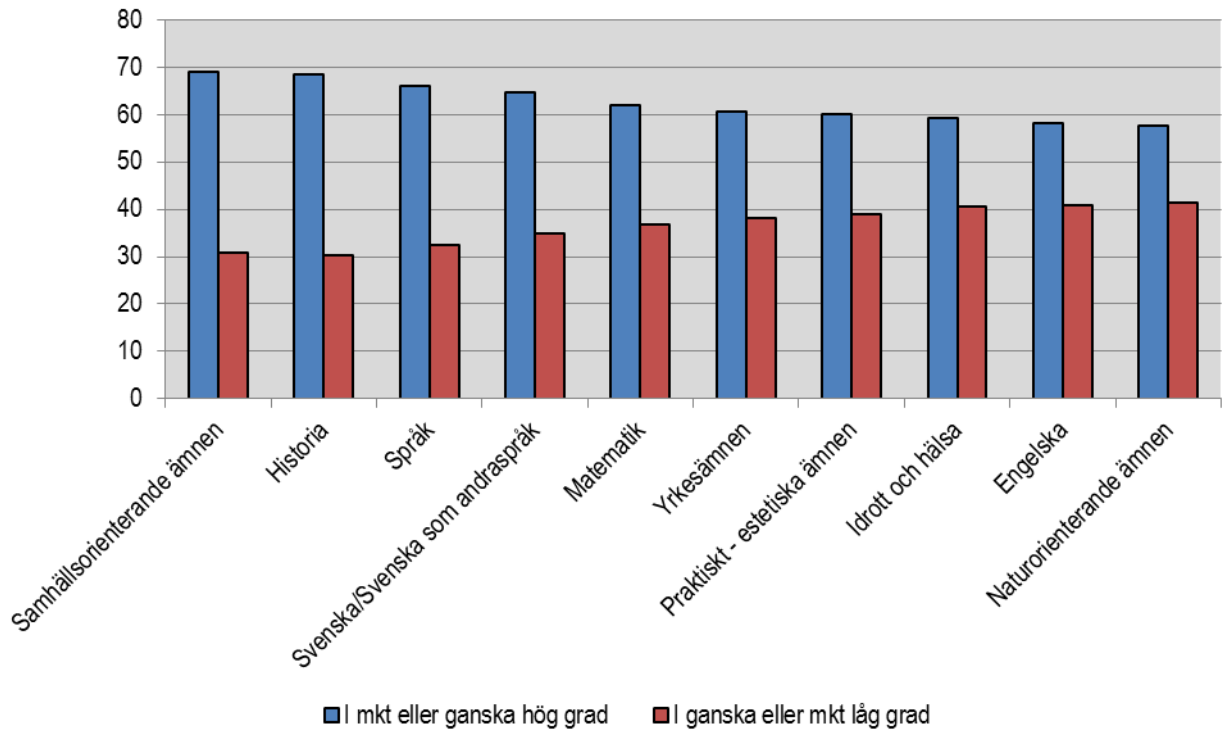
Något större variation i svarsmönster finner vi om vi studerar frågan i vilken grad lärarutbildningen gett förmågan att planera och genomföra undervisning (se diagram 25). Klart störst andel som svarat i mycket eller ganska hög grad finner vi bland alumnerna med inriktning mot Idrott och hälsa (cirka 68 procent) de Praktiskt-estetiska ämnena (59 procent) samt Språk (53 procent). När det gäller Naturorienterade ämnen och Samhällsorienterade ämnen är det en knapp majoritet som svarat Instämmer i mycket eller ganska hög grad. Bland övriga ämnesinriktningar är det en knapp majoritet av alumnerna som svarat Instämmer i mycket eller ganska låg grad. Störst är denna andel bland de med inriktning mot Yrkesämnen (53 procent) samt Matematik (51 procent).

Diagram 25: Svar på frågan ”I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga att planera och genomföra undervisning?”. Andel som svarat I mycket eller ganska hög grad resp. I mycket eller ganska låg grad. Skillnader mellan ämnesinriktningar, 2017.

En fråga där det också framträder vissa skillnader mellan ämnesinriktningar är frågan: ”I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga att förankra den demokratiska värdegrunden i din undervisning?” (se diagram 26 nedan). Här återfinns ett närmast omvänt förhållande gentemot föregående fråga. Störst andel alumner som svarat I mycket eller ganska hög grad är de med en samhällsvetenskaplig och historisk inriktning (cirka 69 procent) samt Språk (66 procent). Detta medan andelen är något lägre bland alumner med inriktning mot mer praktiska ämnen såsom Yrkesämnen, Praktiskt-estetiska ämnen och Idrott och hälsa, men även Engelska och Naturorienterade ämnen. Något som möjligen kan vara ett resultat av möjligheterna att på ett mer naturligt sätt inkorporera dessa frågor i den ordinarie ämnesundervisningen.

Diagram 26: Svar på frågan "I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga att förankra den demokratiska värdegrunden i din undervisning?" Andel som svarat I mycket eller ganska hög grad resp. I mycket eller ganska låg grad. Skillnader mellan ämnesinriktningar, 2017.

Avslutande ord

I denna rapport har avsikten varit att bidra med resultat som beskriver läraralumnens syn på sin utbildning utifrån dels hur man ser på utbildningens betydelse för yrkesutövningen och dels åsikter om lärarutbildningens innehåll samt hur detta har förändrats över tid. Resultaten som beskrivit ovan kommer inte att återupprepas här utan syftet med dessa avslutande ord är snarare att bidra med ett par reflektionspunkter i relation till de resultat som framkommit.

Även om majoriteten av alumnerna förefaller nöjda med sin utbildning så är ett slående resultat som återupprepas de skilda förhållningssätt till sin utbildning som framträder mellan alumner med olika inriktningar på sin lärarexamen. Även om dessa skillnader inte i någon större utsträckning påverkat just dessa alumners yrkesval (nästan samtliga arbetar vid tiden för undersökningen som lärare) så kan det naturligtvis vara en anledning till att avhoppet från vissa lärarutbildningsprogram är stora. Det finns därför anledning att fundera ytterligare över varför inställningen till lärarutbildningen skiljer sig åt, vilka grupper av studenter det är som förhåller sig särskilt kritiska (i rapporten har inte funnits möjlighet att arbeta med bakgrundsdata för att analysera hur svaren skiljer sig åt mellan olika studentgrupper avseende exempelvis kön, social bakgrund och etnicitet) och huruvida inställningen till lärarutbildningen får konsekvenser senare i yrkeskarriären (exempelvis genom att analysera åsikter från lärarutbildade som avslutat sin yrkeskarriär). Mer djuplodande multivariata analyser skulle möjligtvis kunna ge mer underlag för en sådan diskussion. En fråga som också uppenbarar sig är naturligtvis vad införandet av en ny lärarutbildning 2011 kan tänkas haft vad gäller olika lärarutbildningsinriktningars inställning till sin utbildning och om den mer "stadieindelade" lärarutbildningen som då infördes kommit att påverka olika grupper av studenter på olika sätt.

Appendix

Tabell 4: Antal svarande på enkäterna och population efter lärosäte.

	2017	2015	2013	2011	2010
Antal svarande	6 815	6 366	10 800	4 852	-
Totalpopulation	16 991	14 468	20 069	7 856	5 021
Population per lärosäte:					
Gymnastik- och idrottshögskolan	138	76	90	30	79
Göteborgs universitet	1 909	1 178	2 491	828	765
Högskolan Dalarna	570	564	646	320	180
Högskolan i Borås	524	485	688	222	38
Högskolan i Gävle	429	319	505	219	104
Högskolan i Halmstad	262	237	342	117	95
Högskolan i Jönköping	480	532	733	315	103
Högskolan i Skövde	171	195	229	132	22
Högskolan Kristianstad	572	467	663	409	82
Högskolan Väst	367	349	316	138	9
Karlstads universitet	934	832	1 182	527	287
Konstfack	50	33	62	20	33
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	84	41	42	19	85
Linköpings universitet	993	722	1 234	500	337
Linnéuniversitetet	1 175	1 187	1 279	476	298
Luleå tekniska universitet	368	280	435	218	162
Lunds universitet	107	101	62	27	0
Malmö högskola	1 388	1 375	1 666	780	360
Mittuniversitetet	434	297	497	191	87
Mälardalens högskola	512	392	576	200	128
Stockholms universitet	2 750	2 217	3 067	953	661
Södertörns högskola	678	547	463	75	96
Umeå universitet	704	735	944	397	411
Uppsala universitet	870	728	1 122	474	374
Örebro universitet	510	579	735	269	225
Övriga (Chalmers tekniska högskola/Stockholms konstnärliga högskola)	12	0	0	0	0

Tabell 5: Enkätfrågornas jämförbarhet över tid.

Enkätfrågor	2017	2015	2013	2011
F1: I vilken grad har din lärarutbildning gett dig goda kunskaper...				
a) om barns/ungdomars lärande?	✓	✓	✓	✓*
b) om den verksamhet som din utbildning syftade till (grundskolan, förskola etc.)?	✓	✓	✓	✓*
c) i de ämnen (inriktningar/områden) som ingick i utbildningen?	✓	✓	✓	✓*
F2: I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga...				
a) att planera och genomföra undervisning?	✓	✓	✓	✓*
b) att göra bedömningar av elevers arbeten? (gäller ej förskollärare)	✓	✓	✓	✓*
c) att stödja alla barns/elevs lärande?	✓	✓	✓	✓*
F3: I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga...				
a) att samla, tolka och värdera information av relevans för ditt arbete i förskolan/skolan/fritidshemmet?	✓	✓	✓	✓*
b) att reflektera över din roll som förskollärare/lärare i undervisningssituationen?	✓	✓	✓	✓*
c) att göra pedagogiska/didaktiska bedömningar för att utveckla din undervisning?	✓	✓	✓	✓*
d) att integrera ny kunskap i din undervisning?	✓	✓	✓	✓*
F4: I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga...				
a) att i samspelet med elever agera yrkesetiskt med hänsyn till barn- eller elevgruppens mångfald?	✓	✓	✓	✗**
b) att agera som pedagogisk ledare för individen och gruppen?	✓	✓	✓	✓*
c) att förebygga och hantera konflikter	✓	✓	✓	✓*
F5: I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga...				
a) att förankra den demokratiska värdegrunden i din undervisning?	✓	✓	✓	✓*
b) att tillämpa jämställdhetsperspektiv i din roll som förskollärare/lärare?	✓	✓	✓	✗**
F6: I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga...				
a) till ett professionellt förhållningssätt gentemot föräldrar och vårdnadshavare?	✓	✓	✓	✗***
b) att samarbeta med kollegor?	✓	✓	✓	✗**
c) att förebygga och hantera konflikter i arbetslag och andra samarbetssituationer?	✓	✓	✓	✓*
F7: I vilken grad har din lärarutbildning gett dig förmåga...				
a) att förstå ditt uppdrag utifrån skollag, läroplaner, internationella konventioner etc.?	✓	✓	✓	✓*
b) att sätta in din undervisning i ett globalt och samhällsligt perspektiv?	✓	✓	✓	✓*
c) att använda vetenskaplig metodik och ett vetenskapligt förhållningssätt?	✓	✓	✓	✓*
d) att agera självständigt och med ett prövande förhållningssätt hantera information (t.ex. media, läromedel, förordningar)?	✓	✓	✓	✓*
e) att självständigt identifiera och formulera verksamhetens utvecklingsbehov?	✓	✓	✓	✓*
f) att bidra med ny kunskap för utveckling av verksamheten?	✓	✓	✓	✓*
g) att använda digitala verktyg och att ta hänsyn till olika mediers och digitala miljöers roll i den pedagogiska verksamheten?	✓	✓	✓	✗***
F8 a): Vilken är din huvudsakliga sysselsättning för närvarande?	✓		✓	✓
F8 b): Om du inte arbetar som lärare (eller motsvarande), vad är anledningen till detta?	✓	✓	✓	✗***
F9: Vad arbetar du huvudsakligen som för närvarande?	✓	✓	✓	✗**
F10: Vilken typ av anställning har du?	✓	✓	✓	✓
F11: Inom vilken skolform arbetar du?	✓	✓	✓	✓
F12: Arbetar du inom den verksamhet för vilken utbildningen var avsedd?	✓	✓	✓	✓
F13: Arbetar du hel- eller deltid?	✓	✓	✓	✓
F14: Ungefär hur många procent av heltid arbetar du?	✓	✓	✓	✓
F15: Hur fick du din nuvarande anställning?	✓	✓	✓	✓
F16: Ta ställning till följande påstående:				
a) mitt arbete som förskollärare/lärare inspirerar mig till fortsatta studier	✓	✓	✓	✓*
b) mina erfarenheter i yrket har fått mig att fundera på att byta karriär	✓	✓	✓	✓*
c) under min första tid som lärare fick jag en värdefull introduktion till mitt arbete	✓	✗***	✓	✗**
d) inom en tioårsperiod är det troligt att jag ansöker om antagning till forskarutbildning	✓	✓	✓	✓*
F17: Ungefär hur många månaders anställning som lärare (motsvarande) har du haft efter examen?	✓	✓	✓	✓*
F18: Ta ställning till följande påstående:				
a) under mina studier var interaktionen med lärarna på utbildningen viktig för vad jag lärde mig	✓	✓	✓	✗**

b) under mina studier var interaktionen med andra studenter viktig för vad jag lärde mig	✓	✓	✓	✓*
c) under min utbildning upplevde jag att det ställdes höga krav på mig som student	✓	✓	✓	✓*
F19: I vilken grad tycker du att utbildningen inom nedanstående områden var tillräcklig?				
a) yrkets innehåll och uppdrag	✓	✓	✓	✓*
b) teorier om lärande och grupprocesser	✓	✓	✓	✓*
c) dokumentation och bedömning	✓	✓	✓	✗**
d) prov och betygssättning (gäller ej förskollärare)	✓	✓	✓	✗**
e) uppföljning, utvärdering, utveckling	✓	✓	✓	✓*
f) ämnen (eller motsvarande) och dess undervisningsaspekter	✓	✓	✓	✓*
g) pedagogiskt ledarskap och konflikthantering	✓	✓	✓	✓*
h) undervisning och lärande i en flerspråkig miljö	✓	✓	✓	✗***
F20: Skulle du rekommendera andra att studera på lärarutbildningen på samma universitet/högskola som du har studerat på?	✓	✓	✓	✓

* Överensstämmande fråga men svarsalternativen ges på annan likert-skala.

** Delvis annan frågeformulering och annan skala på svarsalternativ – ej jämförbar

*** Fråga överensstämmer ej – ej jämförbar

Tabell 6: Klassificering av lärarutbildningar

		2017	Antal	2015	Antal	2013	Antal	2011	Antal
Fritidshem	Fritidshem		329	Fritidshem	303	Fritidshem	227	Fritidshem	46
	Grundlärarexamen, fritidshem		396			Fritidshem/grundskolans tidiga år	77	Fritidshem/grundskolans tidiga år	52
	Totalt		725	Totalt	303	Totalt	304	Totalt	98
Förskola/förskoleklass/ grundsk tidiga år	Förskollärarexamen		1402	Förskola/förskoleklass	2635	Förskola/fritidshem/ grundskolans tidiga år	5424	Förskola/fritidshem/ grundskolans tidiga år	2282
	Förskola/förskoleklass		2307	Förskola/förskoleklass/grundsk tidiga år Fritidshem/grundsk tidiga år samt förskola/ fritidshem/grundsk tidiga år	1749	Förskola/förskoleklass/ grundsk tidiga år	1975	Förskola/förskoleklass/ grundsk tidiga år	567
	Förskola/förskoleklass/fritidshem		215		2897	Förskola/förskoleklass	1810	Förskola/förskoleklass	583
	Förskola/förskoleklass/grundsk tidiga år Fritidshem/grundsk tidiga år samt förskola/ fritidshem/grundsk tidiga år		1425	Förskola/förskoleklass/fritidshem	193	Förskola/förskoleklass/fritidshem	178	Förskola/förskoleklass/fritidshem	62
	Totalt		2565	Totalt	7474	Totalt	9387	Totalt	3494
Grundskolans tidigare år	Grundlärarexamen, årskurs 4-6		42	Grundskolans tidigare och senare år samt Grundskolans tidigare år	1286	Grundskolans tidigare år Grundskolans tidigare och senare år	1506	Grundskolans tidigare och senare år	23
	Grundlärarexamen, förskoleklass/årskurs 1-3 Grundskolans tidigare år samt Grundskolans tidigare och senare år		99				47	Grundskolans tidigare år	721
	Totalt		1590	Totalt	1286	Totalt	1553		
Grundskolans senare år/ gymnasieskolan	Grundskolans senare år		1540	Grundskolans senare år	1314	Grundskolans senare år Grundskolans senare år/ gymnasieskolan	2307	Totalt	744
	Ämneslärarexamen, åk 7-9		133	Grundskolans senare år/gymnasieskolan	2262		3689	Grundskolans senare år	862
	Grundskolans senare år/gymnasieskolan		2721	Gymnasieskolan Yrkeslärarexamen samt	1643	Gymnasieskolan	2718	Grundskolans senare år/gymnasieskolan	1412
	Gymnasieskolan		1249	Ämneslärarexamen, gymnasieskolan	66			Gymnasieskolan	1192
	Ämneslärarexamen, gymnasieskolan		372						
Totalt		6015	Totalt	6571	Totalt	8714		3466	
Yrkeslärarexamen	Yrkeslärarexamen		657						
	Totalt		657						

Tabell 7: Alumnernas anställningssituation 2011-2017 fördelat på inriktningar.

	Tillsvidare- anställning	Tidsbegränsad anställning	Annan anställning	Uppgift saknas
2017				
Totalt	96,2	2,5	0,7	0,6
Fritidshem	99,1	0,9	0,0	0,0
Förskola/förskoleklass/Grsk tidig år	97,1	1,5	0,6	0,7
Grundskolans tidigare år	97,6	1,3	0,6	0,5
Grundskolans senare år/gymnasieskolan	94,4	4,4	0,7	0,4
Yrkeslärarexamen	95,1	2,0	1,5	1,5
2015				
Totalt	93,6	5,1	0,8	0,5
Fritidshem	96,5	3,5	0,0	0,0
Förskola/förskoleklass/Grsk tidig år	96,6	2,6	0,3	0,4
Grundskolans tidigare år	91,2	6,8	1,3	0,7
Grundskolans senare år/gymnasieskolan	89,7	8,5	1,4	0,5
2013				
Totalt	85,1	13,7	0,6	0,5
Fritidshem	80,4	15,9	1,5	2,2
Förskola/förskoleklass/Grsk tidig år	90,1	9,1	0,4	0,4
Grundskolans tidigare år	81,6	17,3	0,8	0,3
Grundskolans senare år/gymnasieskolan	80,4	18,1	0,9	0,6
2011				
Totalt	76,9	21,2	0,9	0,4
Fritidshem	84,1	15,9	0,0	0,0
Förskola/förskoleklass/Grsk tidig år	81,5	17,5	0,7	0,1
Grundskolans tidigare år	74,5	22,8	1,2	0,6
Grundskolans senare år/gymnasieskolan	66,1	32,3	0,5	0,3

Tabell 8: Skolform som alumnerna arbetar i fördelat på inriktningar, 2011-2017.

Utbildning:	Arbetar i:						
2017	Förskola	Fritidshem	Grundskola	Gymnasieskola	Annan verksamhet	Skolledare	Annat
Fritidshem	0,0	78,0	17,2	0,0	1,4	1,2	0,9
Förskola/Fsk.klass/Grsk tidigare år	65,1	2,3	26,3	0,1	2,0	1,9	1,5
Grundskolans tidigare år	4,3	2,1	83,8	1,2	3,9	1,5	2,2
Gr.sk senare år/Gymnasieskolan	0,3	0,4	48,0	36,5	10,1	2,4	1,6
Yrkeslärareexamen	0,0	0,0	6,3	68,4	15,8	3,7	3,7
2015	Förskola	Fritidshem	Grundskola	Gymnasieskola	Annan verksamhet	Skolledare	Annat
Fritidshem	3,4	81,4	13,3	0,0	0,0	0,0	1,9
Förskola/Fsk.klass/Grsk tidigare år	66,1	4,3	25,7	0,4	1,2	1,3	0,5
Grundskolans tidigare år	12,1	2,2	78,2	1,7	3,5	0,9	1,2
Gr.sk senare år/Gymnasieskolan	0,4	0,4	45,1	38,5	11,1	2,5	1,5
2013	Förskola	Fritidshem	Grundskola	Gymnasieskola	Annan verksamhet	Skolledare	Annat
Fritidshem	8,7	63,6	22,7	0,0	3,4	0,0	0,0
Förskola/Fsk.klass/Grsk tidigare år	63,1	5,0	28,6	0,6	1,2	0,7	0,4
Grundskolans tidigare år	18,1	4,8	69,7	1,2	5,1	0,7	0,3
Gr.sk senare år/Gymnasieskolan	1,2	0,5	41,3	43,6	10,1	1,7	1,0
2011	Förskola	Fritidshem	Grundskola	Gymnasieskola	Annan verksamhet	Skolledare	Annat
Fritidshem	12,7	65,8	17,7	0,0	3,8	0,0	-
Förskola/Fsk.klass/Grsk tidigare år	61,1	4,4	26,6	0,6	1,8	0,1	-
Grundskolans tidigare år	22,6	5,9	57,7	1,7	4,9	0,0	-
Gr.sk senare år/Gymnasieskolan	1,5	0,7	35,2	44,9	6,8	1,2	-

Diagram 27: Översikt svarsmönster fråga 1-7, förmågor/kunskaper som lärarutbildningen bidragit med.

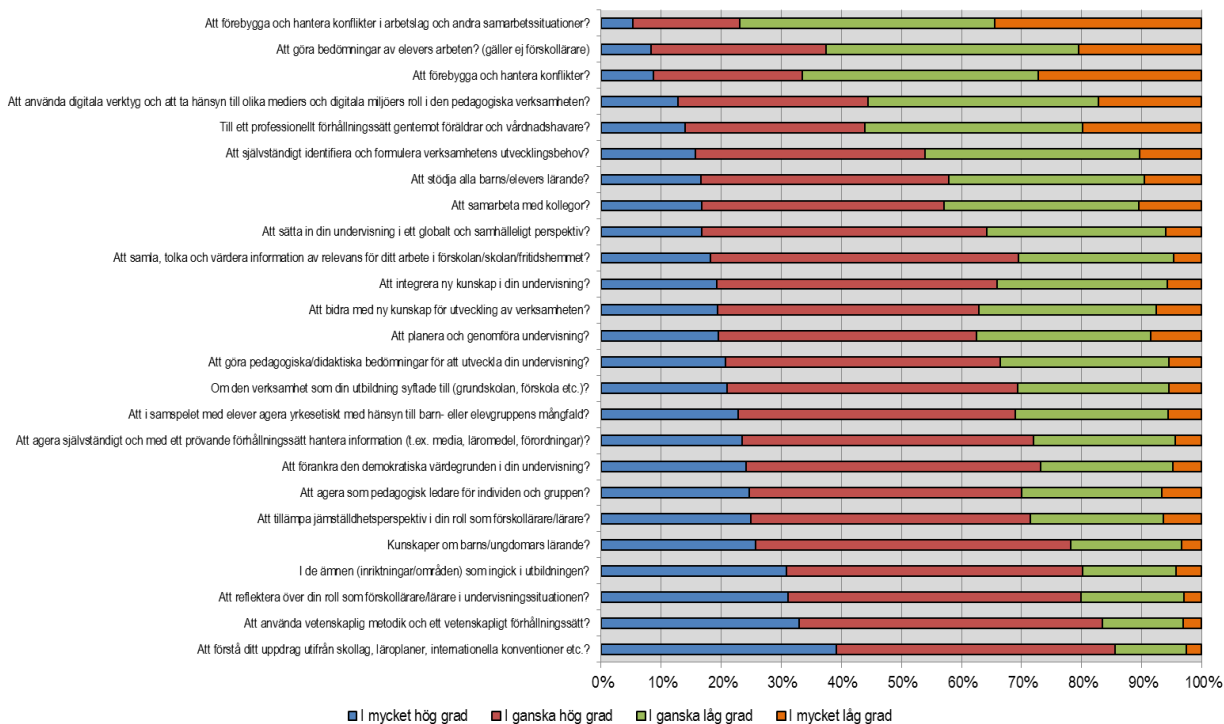

Diagram 28: Översikt svarsmönster fråga 19, huruvida olika innehållsområden behandlat i lärarutbildningen.

